

ANTTI LEIVISKÄ

KIINTEISTÖPALVELUALAN TYÖ- JA KIINTEISTÖTURVALLISUUS

Insinöörityö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Tekniikan ja liikenteen ala

Rakennustekniikan koulutusohjelma

Syksy 2005

Osasto Tekniikka ja liikenne	Koulutusohjelma Rakennustekniikan koulutusohjelma
Tekijä(t) Antti Leiviskä	
Työn nimi Kiinteistöpalvelualan työ- ja kiinteistöturvallisuus	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	Ohjaaja(t) Jari Kurtelius, AMK Hannu Mustonen, Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietari
Aika Syksy 2005	Sivumäärä 55 + 38
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työsuojelu on avainasemassa turvallisen työympäristön aikaansaamiseksi. Työsuojelu pitää kuitenkin huomioida jo ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Työsuojelu kuuluu osana myös turvallisuustason ylläpitämiseen.</p> <p>Turvallisen ja terveellisen työympäristön saavuttamiseksi tarvitaan myös hyvä työntekijöiden perehdyttäminen ja turvallisuusasioiden ylläpito. Työskentelytavoissa tapahtuu kuitenkin muutoksia, joten turvallisuus- ja terveysasioiden kehittäminen on erittäin tärkeää.</p> <p>Tämän insinööritöön tarkoituksena on toimia Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietarin turvallisuustoiminnan pohjana. Työhön on koottu keskeiset lakien vaatimat tavoitteet ja tarkasteltu Kajaanin Pietarin nykyistä turvallisuustasoa. Turvallisuustason tarkastelua suoritin muun muassa haastatteleamalla Pietarin henkilökuntaa. Tarkastelun kohteina ovat olleet sekä asuinkiinteistöt että Pietarin oma toimisto.</p> <p>Työn tuloksena syntyi turvallisuuspaketti, johon Pietarin turvallisuus- ja terveysasiat pohjautuvat. Työstä käyvät ilmi myös Pietarissa suhteellisen hyvällä tasolla olevat turvallisuusasiat, jotka vaativat ylläpitoa. Lisäksi työstä ilmenevät Pietarissa vähän heikommalla tasolla olevat turvallisuusasiat, jotka puolestaan vaativat kehittämistä. Pietarin kannattaa kiinnittää huomiota etenkin toimitilansa suunnitteluun sekä työntekijöiden kouluttamiseen ja opastamiseen turvallisuusasioihin liittyen. Edellä mainituissa seikoissa havaittiin suurimmat puutteet.</p>	
Luottamuksellinen	
Ei	
Hakusanat Työturvallisuus, työterveyshuolto, riskien arviointi	
Säilytyspaikka Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto, Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietari	

School School of Engineering	Degree programme Construction Engineering
Author(s) Antti Leiviskä	
Title Work Safety in Real Estate Service	
Optional professional studies	Instructor(s) / Supervisor(s) Jari Kurtelius, AMK Hannu Mustonen, Kiinteistöosaakeyhtiö Kajaanin Pietari
Date 2 December 2005	Total number of pages 55 + 38
<p>Abstract</p> <p>Today the safety of the working place and health issues are paid considerably more attention to than a few years ago. However, the situation is not at the level that it should be. Labour protection is in the key position to accomplish the safe working environment. Attention must be paid to labour protection already in the precautions. Labour protection is also part of the maintaining of the security level.</p> <p>To reach a safe and healthy working environment, the good initiation of workers and upkeep of safety matters are also needed. Because changes in the working methods take place, it is important to develop safety and health issues.</p> <p>The purpose of this Bachelor's thesis is to act as the basis of safety activities for the real estate corporation called Kajaanin Pietari. The central objectives required by the laws were collected in this study. The present security level of Kajaanin Pietari was examined. The targets of the study were both residential buildings and Pietari's own office.</p> <p>As the result, a safety packet, which the safety and health issues of Pietari are based on, was created. This study shows relatively well the safety issues of Pietari which require upkeep. Furthermore, the study also shows those safety matters which still require developing.</p>	
Confidential	
No	
Keywords Work safety, occupational health service, evaluation of risks	
Deposited at Library of Kajaani Polytechnic and Kiinteistöosaakeyhtiö Kajaanin Pietari	

ALKUSANAT

Keväällä 2004 Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietarissa käymiemme keskustelujen pohjalta aloimme valmistella tätä insinööriyötä. Kajaanin Pietarilla ei ollut työ- ja kiinteistöturvallisuuteen koottua turvallisuuspakettia. Tässä insinööriyössä ei käsitellä kaikkia turvallisuuteen liittyviä asioita, koska turvallisuuteen liittyy todella paljon eri osa-alueita. Insinööriyön tarkoituksena on toimia Kajaanin Pietarin turvallisuusajattelun pohjana. Työtä on tarkoitus soveltaa Pietarin turvallisuuden parantamisessa.

Insinööriyön tilaajana toimi siis Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietari. Haluan kiittää tilaajaa siitä, että sain tämän insinööriyön tehtäväkseni. Tilaajan edustajista haluan kiittää etenkin Hannu Mustosta, joka toimi tilaajan puolesta ohjaavana henkilönä. Lisäksi haluan kiittää toimitusjohtaja Martti Böhmiä ja haastatteluihin osallistuneita henkilöitä.

Haluan osoittaa kiitoksen myös Kajaanin ammattikorkeakoulun puolesta ohjaavana opettajana toimineelle Jari Kurteliukselle. Lisäksi haluan kiittää muita ammattikorkeakoulun opettajia, jotka ovat osallistuneet insinööriyöni kehittämiseen.

Edellisten tahojen lisäksi kiitos kuuluu Pohjois-Suomen työsuojelupiirin Kajaanin yksikön työsuojelutarkastajalle Hannu Kemppaiselle. Kemppaisen asiantuntevista kommentteista oli paljon hyötyä työn edetessä. Haluan kiittää myös vakuutusyhtiö Pohjolan edustajaa Jukka Tikkasta Kajaanin yksiköstä. Tikkasen asiantuntemus oli hyödyksi vakuutusasioita selvitettäessä.

Lopuksi haluan osoittaa kiitoksen opiskelijatovereilleni, jotka ovat tukeneet minua työn edetessä. Kiitos kuuluu myös kaikille muille tahoille ja henkilöille, jotka ovat tukeneet minua insinööriyön teon aikana.

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ALKUSANAT

SISÄLLYS

KÄYTETYT TERMIT

1	JOHDANTO	8
2	TYÖTURVALLISUUS	10
2.1	Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite	10
2.2	Työntekijän velvollisuudet	11
2.3	Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	14
3	KIINTEISTÖTURVALLISUUS	19
3.1	Pelastussuunnitelma	19
3.2	Paloturvallisuuden hallinta	21
3.3	Toiminta tulipalouhkatilanteessa	25
3.4	Ensiapu	25
3.5	Kemikaalit	27
4	TYÖSUOJELU	28
4.1	Työsuojelupäällikkö	29
4.2	Työsuojeluvaltuutettu	31
4.3	Työsuojelutoimikunta	32
4.4	Työsuojelun toimintaohjelma	34
5	TOIMISTOPALVELUT	36
5.1	Yleistä	36
5.2	Sosiaali-isännöitsijä	39
5.3	Toimintariskit ja uhkat	42
5.3.1	Toiminta uhkatilanteessa	42
5.3.2	Toiminta pommiuhkaustilanteessa	43

6	KIINTEISTÖN HUOLTOPALVELUT	44
6.1	Huoltotyöt	44
6.2	Päivystys	44
7	OSTOPALVELUT	45
8	TYÖTERVEYSHUOLTO	46
8.1	Työkykyä ylläpitävä toiminta	46
8.2	Henkilöstön työkyky	46
9	RAKENNUTTAMINEN	48
9.1	Yleistä	48
9.2	Rakennustyön turvallisuus	49
10	HAVAINNOT TURVALLISUUSKOHTEISTA	52
11	YHTEENVETO	53
	LÄHDELUETTELO	54
	LIITTEET	

KÄYTETYT TERMIT

KOY	Kiinteistöosakeyhtiö
PT-johtaja	paloturvallisuusjohtaja
RakMk	Suomen rakentamismääräyskokoelma
TR-mittari	rakennustyömaiden työturvallisuustasoa mittaava järjestelmä
TTL	työturvallisuuslaki
Tyky-toiminta	työkykyä ylläpitävä toiminta
Valvontalaki	laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa
YSE 98	rakennushankkeissa käytettävät yleiset sopimusehdot

1 JOHDANTO

Tämä insinöörityö on tehty Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietarin tilaamana ja tässä työssä käsitellään kiinteistöpalvelualan työ- ja kiinteistöturvallisuutta. Kajaanin Pietari on perustettu alun perin nimellä Lehtikankaan Talohoito Oy. Vuonna 1983 siitä tuli Kajaanin Talohoito Oy. Aiemmin tietyt vuokratalot, esimerkiksi Menninkäisentie 6 ja Samoojantie 1, ovat toimineet omana kiinteistöyhtiönä. Tällaisten kiinteistöyhtiöiden fuusioitumisen myötä nykyiseksi nimeksi tuli Kiinteistöosakeyhtiö Kajaanin Pietari. Tällä nimellä yhtiö on toiminut vuodesta 1991 lähtien.

KOY Kajaanin Pietari kuuluu Kajaanin kaupungin organisaatioon, jolla on 100 %:n osakkeenomistus. Lisäksi organisaatiossa on kaksi tytäryhtiötä, Kainuun Opiskelija-asunnot Oy ja KOY Kajaanin Elias, joka on Kainuun Opiskelija-asunnot Oy:n tytäryhtiö. Tytäryhtiöillä on oma hallitus, mutta ei omaa henkilökuntaa. Tytäryhtiöt ostavat hallinto- ja huoltopalvelut Kajaanin Pietarilta. Kajaanin Pietarin sisäiseen organisaatioon kuuluvat toimitusjohtaja sekä hänen alaisuudessaan toimivat sosiaali-isännöitsijä, rakennuttajapäällikkö, kiinteistömestari, asuntojen vuokrauksesta vastaavat henkilöt, kirjanpidon henkilökunta, huoltohenkilöt ja siivoojat.

Kiinteistöjä Pietarin hallinnassa on 100, asuntoja on 2957 kappaletta ja asukkaita on noin 5000. Henkilökuntaa Kajaanin Pietarissa on yhteensä 29 henkilöä, joista toimistolla työskentelee 14, huoltohenkilöinä 11 ja siivoojina 4 henkilöä. Kajaanin Pietarin hallitukseen kuuluu viisi jäsentä, joilla on kaksi varajäsentä.

Vielä muutama vuosi sitten työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen ei kiinnitetty riittävästi huomiota. Nykypäivänä tilanne on kuitenkin parantumassa ja turvallisuusasioihin pyritään kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Tämän insinöörityön on tarkoitus toimia Kajaanin Pietarissa työ- ja kiinteistöturvallisuuden pohjana ja kehittää turvallisuusajattelua entisestään.

Työsuojelu on olennainen osa turvallisuus- ja terveellisyysajattelua. Työsuojelu on osa työpaikan toimintoja ja jokaisen työtehtäviä. Työntekijän työssä työsuojelu toteutuu perinteisesti koneiden ja työvälineiden turvallisena käyttönä. Lisäksi työsuojelu ilmenee turvallisissa työtavoissa sekä ergonomisessa osamisessa, työasennoissa ja -liikkeissä. Esimiesten keskeiset työsuojelutehtävät liittyvät työn ja työolojen suunnitteluun, työvälineiden hankintaan, menettelytapojen ja työmenetelmien laadintaan, työntekijöiden opastukseen, ohjeistukseen, määräyksiin ja valvontaan. [1, s. 5.]

Työsuojelulla ymmärretään kaikkien niiden toimenpiteiden kokonaisuutta, joilla työympäristö ja työnteko tehdään turvalliseksi ja terveelliseksi. Jokaisella on oikeus tehdä työtä ilman työn aiheuttamaa loukkaantumisen tai sairastumisen vaaraa. Päämäärä ja tavoite ovat jokaiselle selviä, tarvittavat toimenpiteet sen sijaan synnyttävät runsaasti erilaisia ajatuksia. Minimitason määrittämiseksi tarvitaan työlainsäädäntöä. [2, s. 7.]

Turvallisuus pohjautuu pitkälti lakeihin. Työntekijöiden perehdyttäminen on tässä asiassa tärkeää, jotta lait tunnettaisiin. Työntekijöiden tuntiessa turvallisuutta ohjaavat lait, myös turvallisesti toimiminen on helpompaa. Lisäksi ennaltaehkäisevä toiminta turvallisuusasioissa on erittäin tärkeää.

2 TYÖTURVALLISUUS

2.1 Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite

Työturvallisuuslain (TTL) 8 §:n ensimmäisen momentin mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Työnantajan huolehtimisvelvoitteen sisältöä ja laajuutta määriteltäessä otetaan huomioon työstä, työolosuhteista ja muusta työympäristöstä johtuvat seikat. Lisäksi otetaan huomioon ne työntekijöiden henkilökohtaiset edellytykset, joilla on merkitystä työn turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta [3]. Näitä ovat muun muassa työntekijän ammattitaito, työkokemus, ikä, sukupuoli ja muut vastaavat seikat.

Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta (**TTL 8 § 2. mom.**) rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa. Lisäksi on huomioitava poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Työnantajan velvoitteita on rajoitettu tapauksissa, joihin hän ei voi vaikuttaa tai joihin ei voi asianmukaisilla varotoimilla varautua. Ennakoitavuuteen kuuluu työnantajan velvollisuus alansa asiantuntijana olla selvillä tai tarvittaessa hankkia selvitystä kyseiselle toimialalle tai toiminnan luonteelle tunnusomaisista vaara- ja haittatekijöistä sekä niiden torjunnasta [3].

Kajaanin Pietarissa työntekijöiden turvallisuusasioita otetaan huomioon jo sillä tavalla, että eri laeissa ilmenevät turvallisuuteen liittyvät seikat pyritään selvittämään työntekijöille huoltopalaverien yhteydessä. Työsuojeluvaltuutetuksi valittua henkilöä on koulutettu ja tullaan kouluttamaan työsuojelukursseilla, joten hänkin informoi turvallisuusasioista.

Työturvallisuuskorttikoulutus on lisääntymässä muutaman vuoden sisällä merkittävästi. Tämä seikka Pietarissa kannattaa huomioida, että jatkossa henkilökuntaa voisi kouluttaa työturvallisuuskorttikoulutuksessa. Kuvan 1 mukainen työturvallisuuskortti on todiste siitä, että työturvallisuuteen todella panostetaan ja turvallisuusasiat ovat hallinnassa.

Kuva 1. Työturvallisuuskortti.

2.2 Työntekijän velvollisuudet

Työntekijän velvollisuuksia käsitellään **työsopimuslain toisessa pykälässä**. Kyseisen pykälän mukaan työntekijän on noudatettava työtehtävien ja työolojen edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta. Lisäksi työntekijän on huolehdittava käytettävissä olevin keinoin niin omasta kuin työpaikalla olevien muiden työntekijöiden turvallisuudesta.

Työntekijän tulee ilmoittaa työnantajalle työpaikan rakenteissa, koneissa ja laitteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista [4]. Mikäli työntekijä havaitsee vikoja tai puutteita työ- ja suojeluvälineissä, myös näistä on tehtävä ilmoitus.

Myös **TTL:ssä** on otettu kantaa työntekijän velvollisuuksiin. Tämän lain **18 §:n kolmannen momentin** mukaan työntekijän on vältettävä työpaikalla muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää ja muuta epäasiallista kohtelua. Tämä täytyy muistaa, koska siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa muiden työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle.

TTL:n 23 § käsittelee työntekijän työstä pidättäytymistä. Sen **ensimmäinen momentti** antaa työntekijälle mahdollisuuden pidättäytyä työstä. Työstä pidättäytyminen on mahdollista, mikäli työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle. Tässä vakavalla vaaralla tarkoitetaan suurempaa kuin työhön tavanomaisesti sisältyvää vaaraa.

Edellä mainitun pykälän **toinen momentti** vaatii kuitenkin ilmoittamaan työstä pidättäytymisestä työnantajalle tai tämän edustajalle niin pian kuin mahdollista. Oikeus pidättäytyä työnteosta jatkuu, kunnes työnantaja on poistanut vaaratekijät tai muutoin huolehtinut siitä, että työ voidaan suorittaa turvallisesti.

Kolmannen momentin nojalla työstä pidättäytyminen ei saa rajoittaa työntekoa laajemmalti kuin työn turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta on välttämätöntä. Mikäli työntekijä pidättäytyy työstä pykälän 23 mukaisesti, niin hän ei ole velvollinen korvaamaan työstä pidättäytymisestä aiheutuvaa vahinkoa.

KOY Kajaanin Pietarissa työntekijöiden käytössä ei ole suuria työvälineitä. Sellaiset työt, joissa suuria työvälineitä tarvitaan, on ulkoistettu. Tällaisia töitä ovat esimerkiksi lumityöt, ruohonleikkaus ja korkeissa paikoissa olevien lampujen korjaus. Työntekijöillä on kuitenkin käytössään pienempiä käsityökoneita, ja näihin tulleistä johtovioista ja muista vastaavista on tehty vikailmoitukset heti. Tällaiset viat on pyritty hoitamaan mahdollisimman pian joko korjaamalla vika tai hankkimalla kokonaan uusi laite.

Työsopimuslaissa veloitettu työntekijöiden ilmoitusvelvollisuus vioista on Kajaanin Pietarissa täytynyt varsin hyvin. Lisäksi on huomionarvoista, että Kajaanin Pietarissa uusitaan työntekijöiden käytössä olevia laitteita myös määrääjain. Tällaisista laitteista mainittakoon esimerkkinä tietokoneet.

Työntekijöiden välisiä häirintätapauksia Kajaanin Pietarissa on ilmennyt vain muutamia. Nämä tapaukset ovat olleet noin 20 vuoden ajanjaksolla, joten voidaan sanoa, että tältäkin osin työskentely on turvallista. Sattuneisiin tapauksiin on myös puututtu, jotta työntekijöiden välille ei syntyisi suurempia

jännitteitä. On kuitenkin kaikkien edun mukaista, että työntekoa seurataan tälläkin osa-alueella. Seuraamisen etuna on, että mahdollisiin häirintätapauksiin voidaan puuttua varsin pian. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että ilmoitus häirinnästä on tehtävä välittömästi.

Edellä on käsitelty työntekijän mahdollisuutta pidättäytyä töistä, mikäli työnte-
koon liittyy vakava vaara. Pietarissa ei ole tullut esille varsinaisia pidättäytymis-
tilanteita. Joitakin tilanteita, joissa on arvioitu olevan kysymyksessä vakava
vaara, tulee luonnostaan. Esimerkki 1 kuvaa tilannetta tarkemmin. Esimerkissä
kuvattu tilanne ei ole tapahtunut Pietarin toiminnassa.

Esimerkki 1.

*Huoltomies oli mennyt korjaamaan vioittunutta taloantennia erään
rakennuksen katolle. Vika oli sellaisessa kohdassa, ettei sitä voinut
korjata kulkusillalta. Korjaushetkellä oli sateinen keli ja kate peltiä.
Huoltomiehen astuessa pois kulkusillalta hän liukastui ja putosi katolta
alas. Tilanteesta seurasi vakava loukkaantuminen.*

Kajaanin Pietarissa on otettu käytännöksi, että katolla olevaa vikatilannetta ei
sadesään sattuessa saa mennä korjaamaan. Tällaisen tilanteen sattuessa
odotetaan kuivempaa keliä. Kyseisen vian korjaukseen voidaan hankkia myös
ulkopuolinen tekijä, jolla on käytössään tarvittavat välineet vian turvalliseen
poistamiseen.

Sattuneista vaaratilanteista Pietarin työntekijät voivat tehdä ilmoituksen huolto-
ja kiinteistöhoitojärjestelmässä olevaan tapahtumapäiväkirjaan. Tarvittaessa
näihin ilmoituksiin otetaan kantaa niiden vakavuuden mukaan. Ilmoituksia teh-
dään silloin tällöin, mutta kenenkään ei ole suotavaa jättää ilmoittamatta sattui-
nutta vaaratilannetta. Ilmoituksien ansiosta vaaratilanteita pystytään jatkossa
paremmin välttämään.

2.3 Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi

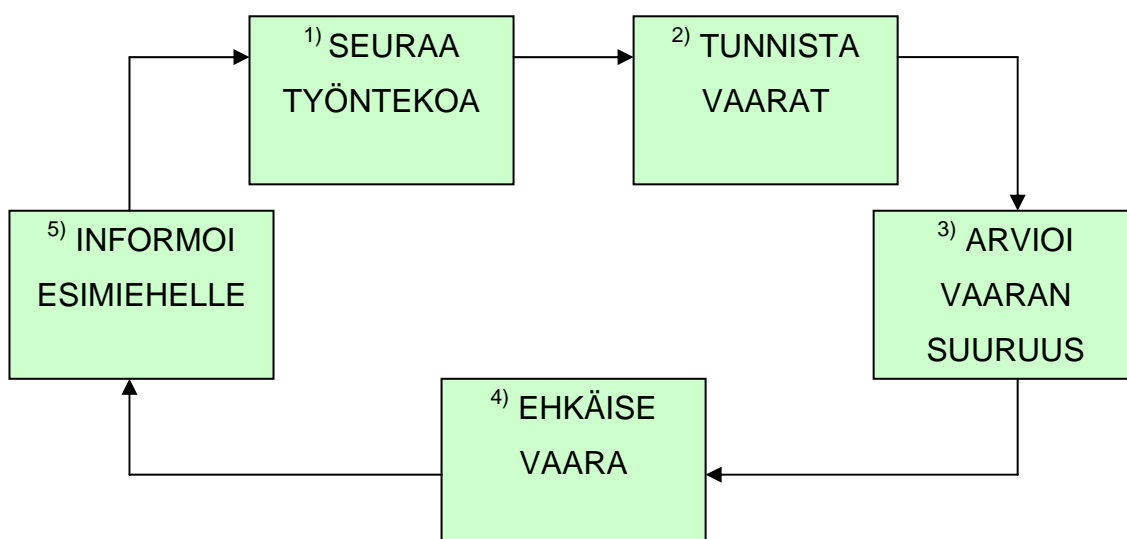
TTL:n 10 §:n ensimmäisen momentin mukaan työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työhön liittyvät haitta- ja vaaratekijät. Vaara- ja haittatekijöitä selvittäessään työnantajan on huomioitava työstä, työtilasta, työympäristöstä ja työolosuhteista johtuvat seikat. Mikäli kyseisiä vaara- ja haittatekijöitä ei voida poistaa, työnantajan on arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Tällöin on otettava huomioon muun ohella seuraavat seikat.

1. Tapaturman ja muu terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota erityisesti kyseisessä työssä tai työpaikassa esiintyviin TTL:n luvussa 5 tarkoitettuihin vaaroihin ja haittoihin.
2. Esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet.
3. Työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä.
4. Työn kuormitustekijät.
5. Mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara.

Tämän arvioinnin seurauksena työnantajan on alennettava riskit sille tasolle, että lain ja säännösten edellyttämät vähimmäisvaatimukset täyttyvät. Lisäksi työnantajan on huomioitava, että työntekijän turvallisuus ja terveys vaarantuu mahdollisimman vähän [3]. Työnantaja tekee näin ollen tietoisin valinnan jäljelle jäävien riskien vähentämiseen tarvittavista toimenpiteistä.

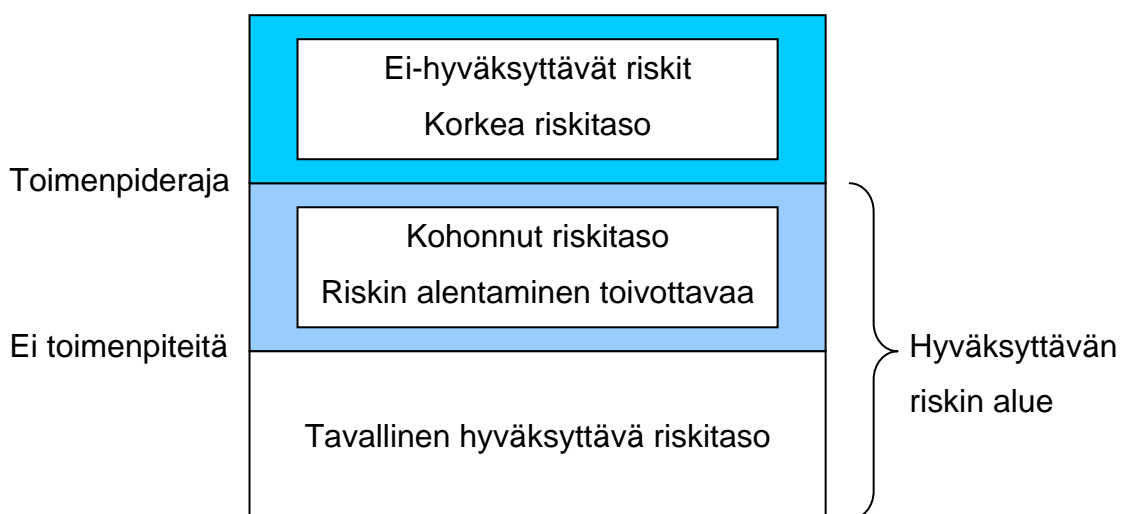
Tavoite on, että työnantajat asettavat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden toimintansa keskeiseksi periaatteeksi. Samalla saadaan työpaikoille suunnitelmallisia ja pitkäjänteisiä toimintatapoja, joilla varmistetaan työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen liittyvien vaatimusten täyttö lainsäädännön mukaan.

Vaarojen selvittämisen- ja tunnistamisvelvoite koskee kaikkia työnantajia yksityisellä ja julkisella sektorilla riippumatta toimialasta tai työntekijöiden määrästä. Vaarojen selvittäminen ja tunnistaminen työpaikoilla määräytyy käytännössä työnantajan toimialan, toiminnan luonteen ja työpaikan koon sekä muiden erityispiirteiden mukaan. Vaarojen selvittäminen ja tunnistaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi kuvan 2 mukaisesti.

Kuva 2. Vaarojen selvittäminen ja tunnistaminen [2].

Turvallisuuteen liittyy niin kutsuttu hyväksyttävä riski, ja turvallisuus voidaankin määritellä tasoksi, jolla riskit ovat hyväksyttäviä. Kuvasta 3 käy ilmi, kuinka riskin hyväksyttävyyttä voidaan kuvata kolmella tasolla.

Kuva 3. Hyväksyttävän riskin alue [5, s. 6].

Päätökset riskin hyväksyttävyydestä perustuvat enemmänkin riskin ottamisesta saataviin hyötyihin kuin riskin suuruuteen. Hyväksyttävä riskitaso on verrannollinen toiminnan tuottamaan hyötyyn. Päätökset koskevat toimintoja kokonaisuudessaan, eivät pelkästään riskejä [5, s. 7]. Arviot riskin hyväksyttävyydestä ovat aina subjektiivisia ja tapauskohtaisia. Ihmisten käsityksiin riskien hyväksyttävyydestä vaikuttavat useat eri tekijät, joita on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Riskin hyväksyttävyyteen vaikuttavia tekijöitä [5, s. 7].

Hyväksyttävä riski	Riskiä ei hyväksytä
Riski tunnetaan varmuudella	Riskiä ei tunneta
Riski on vapaaehtoinen	Riski ei ole vapaaehtoinen
Riskien vaikutukset ovat välittömiä	Vaikutukset viivästyvät
Ei ole muita vaihtoehtoja	Vaihtoehtoja on monia
Riski kohdataan työssä	Riski kohdataan muualla kuin työssä
Vaara on tavallinen	Vaara on tavallista kauhistuttavampi
Seuraukset ovat palautuvia	Seuraukset eivät palaudu

Riskien suuruuden arviointia tarvitaan riskin hallinnan päätöksenteossa resurssien kohdistamista ja toimenpiteiden priorisointia varten. Riskit voidaan asettaa suuruusjärjestykseen esimerkiksi niihin liittyvien tapahtumien seurausten, esiintymistodennäköisyyden tai altistuneiden määrän avulla. Riskien luokittelumalli on esitetty taulukossa 2. [5, s. 10.]

Taulukko 2. Riskien luokittelumalli [5, s. 10].

Esiintyminen	Seuraukset		
	<i>Lievästi haitallinen</i>	<i>Haitallinen</i>	<i>Erittäin haitallinen</i>
Hyvin epätodennäköinen	Merkityksetön riski	Hyväksyttävä riski	Kohtalainen riski
Epätodennäköinen	Hyväksyttävä riski	Kohtalainen riski	Merkittävä riski
Todennäköinen	Kohtalainen riski	Merkittävä riski	Sietämätön riski

Kajaanin Pietarin työntekijöiden yleiseen perehdyttämiseen on laadittu tämän insinööriyön aikana oma työhönperehdyttämisohjelma. Tähän perehdyttämisohjelmaan kuuluu yhtenä osana insinööriyön antaminen uuden työntekijän luettavaksi.

Pietarissa työntekijöiden perehdyttämistä turvallisuusasioihin on toteutettu erilaisten kirjallisten ohjeiden muodossa. Ohjeita tullaan tekemään myös jatkossa. Ohjeista pyritään tekemään mahdollisimman yksityiskohtaisia ja niissä käsitellään eritoten vaara- ja uhkatilanteita. Työntekijöillä on myös mahdollisuus ottaa turvallisuusasioita esille huoltopalavereissa, joissa näitä asioita myös käsitellään.

Insinööriyön toteutuksen apuna suoritin haastatteluja Pietarin henkilökunnalle. Haastatteluihin osallistui toimitusjohtaja, kiinteistömestari, sosiaali-isännöitsijä ja eri toimistotehtävissä työskenteleviä henkilöitä. Toimistossa työskenteleviltä työntekijöiltä tuli haastattelujen yhteydessä palautetta, että heidän mahdollisuuksiaan esittää asioita työsuojelutoimikunnan kokouksiin tulisi parantaa. Tähän liittyen työsuojelutoimikuntaan on valittu työntekijöiden edustaja, jonka tehtävänä on tuoda esille työntekijöiden ilmoittamat asiat.

Pietarissa on käytetty ulkopuolisiakin kouluttajia turvallisuusasioihin liittyen. Koulutusta ovat antaneet ainakin poliisi, pelastuslaitos ja vartiointiliike Securitas. Koulutuksen kohteena ovat olleet sekä huoltohenkilöt että toimistohenkilökunta. Sisältönä näissä koulutuksissa ovat olleet uhkatilanteet, niiden välttäminen ja tällaisissa tilanteissa toimiminen.

Työnantajan ja työntekijöiden välistä yhteistoimintaa suoritetaan huolto- ja toimistohenkilöstön palavereissa. Palavereissa käydään läpi ajankohtaisia asioita ja työntekijät voivat tuoda esille omia näkökantojaan. Pietarissa on pidetty myös kehityskeskusteluja, joissa mieltä painavia asioita voi tuoda ilmi henkilökohtaisesti. Tällaisten kehityskeskustelujen merkitystä ei pidä vähätellä, koska näissä keskusteluissa asiat käsitellään varmasti tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Näistä keskusteluista työnantajan tulee antaa raportti mahdollisimman nopeasti.

Käytössä on ollut myös palautelaatikko, johon on voinut tehdä ilmoituksia yleisesti työntekoon liittyen. Tällaisen palautelaatikon säännöllistä käyttöönottoa kannattaa harkita, sillä siihen voi tehdä ilmoituksia nimettömänä. Tämä vaikuttaa siihen, että tiettyä henkilöä ei voi arvostella esimerkiksi jatkuvasta ilmoittelusta. Palautelaatikko ehkäisee siis mahdollisia työntekijän ja työnantajan välisiä konflikteja.

Yleisellä tasolla Pietarin toiminnassa tapaturmien ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisevää toimintaa on käyty läpi eri työturvallisuuskursseilla. Näiden kurssien pohjalta ennaltaehkäisevää toimintaa on sovellettu käytäntöön. Kurssien pohjalta toimintasuunnitelmaa on pystytty parantamaan ja sitä kautta turvallisuuteen on otettu yhä enemmän kantaa. Kurssille osallistuneiden mielenkiinto turvallisuusasioita kohtaan on myös kohentunut.

Osassa tekemissäni haastatteluissa toivottiin toimistohuoneiden oviin peililasi katselukorkeudelle. Eli tarkoituksena on, että toimistohuoneen oven ollessa suljettuna nähtäisiin silti tuleva asiakas, mutta asiakas ei näkisi toimistohuoneeseen.

3 KIIINTEISTÖTURVALLISUUS

3.1 Pelastussuunnitelma

Vuonna 2003 hyväksytty pelastuslaki korvasi vuodesta 1999 voimassa olleen pelastustoimilain. Pelastuslaki otettiin käyttöön 1.1.2004. Pelastustoimen alueellistamiseen ja viranomaisten toimintaan liittyvien muutosten lisäksi uusi pelastuslaki sisältää uusia säännöksiä muun muassa omatoimisesta varautumisesta, onnettomuuksien ehkäisystä ja palovaroittimista. Pelastussuunnitelman tekemisestä on säädetty pelastuslaissa sekä valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (787/2003).

Pelastuslain 8 §:n mukaan muun muassa rakennuksen omistajat, liiketoiminnan harjoittajat ja muut yhteisöt ovat asianomaisessa rakennuksessa sekä muussa toiminnassaan velvollisia ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä. Lisäksi on varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. [6.]

TTL:n 45 pykälässä säädetään hälytys-, turvallisuus- ja pelastusvälineistä sekä pelastusohjeista. Kyseisen pykälän **ensimmäinen momentti** vaatii, että työpaikka on varustettava tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus- ja pelastautumislaitteilla sekä pelastautumisvälineillä, mikäli työolosuhteet niin edellyttävät. Toinen momentti vaatii antamaan työntekijöille tarpeelliset ohjeet ensimmäisessä momentissa tarkoitettujen laitteiden ja välineiden käytöstä samoin kuin tulipalon varalta.

Omatoimiseen varautumiseen liittyy tietyissä tapauksissa velvollisuus laatia etukäteen pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa on selvitettävä muun muassa mahdolliset vaaratilanteet, toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi sekä poistumis- ja suojautumismahdollisuudet. Vanhassa pelastustoimilaissa tarkoitetun turvallisuussuunnitelman korvaava pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja siitä on tiedotettava rakennuksen asukkaille ja työntekijöille. Lisäksi pelastussuunnitelma on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle.

Kiinteistön omistajalla ja haltijalla on siis paljon lakisääteisiä velvoitteita. Tämä tarkoittaa sitä, että kiinteistö on käyttöturvallisuuden kannalta suunniteltava, rakennettava ja varustettava siten, ettei sen käyttöön, huoltoon tai ylläpitoon liity tapaturman tai onnettomuuden vaaraa.

Pelastuslain vaatimuksesta pelastussuunnitelma on laadittava muun muassa asuinrakennuksiin tai muihin rakennusryhmiin, joissa on yhteensä vähintään viisi asuinhuoneistoa. Lisäksi yrityksiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30.

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on henkilöturvallisuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa. Tavoitteena on ennakoida vaaratilanteet ja niiden vaikutukset ja määrittää toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi. Lisäksi on määriteltävä poistumis- ja suojautumismahdollisuudet.

Näiden toimien lisäksi on koulutettava turvallisuushenkilöstö ja laadittava ohjeet erilaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten. Tärkeää on myös suunnitella, miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Kiinteistöön, jossa KOY Kajaanin Pietarin toimitilat sijaitsevat, on laadittu pelastussuunnitelma yhteistyössä Kainuun pelastuslaitoksen kanssa. Tämä pelastussuunnitelma on kyseisen kiinteistön isännöitsijän hallussa.

Pietarin omistuksessa oleviin asuinkiinteistöihin on myös laadittu pelastussuunnitelmaa vastaava turvallisuusohje. Turvallisuusohje on laadittu yhdessä Kainuun pelastuslaitoksen kanssa ja se on jaettu jokaiseen asuntoon. Pietarin vuokra-asuntoihin muuttaville uusille asukkaille turvallisuusohje annetaan muuton yhteydessä.

Turvallisuusohjeessa selvitetään turvallisuushenkilöstö, hätätilaohjeet, hätäilmoitus, tapaturmien ehkäisy, tärkeät puhelinnumerot onnettomuuden tai sairauskohtauksen sattuessa, yleinen vaaranmerkki ja paloturvallisuuteen liittyvät asiat. Lisäksi ohjeessa käsitellään kaas- ja säteilyvaaratilannetta,

väestönsuojaan liittyviä asioita, turvallisuusmateriaalia ja talossa huomioitavia vaaratilanteita. Asukailta tulleen palautteen mukaan he ovat olleet tyytyväisiä turvallisuusohjeeseen.

Turvallisuusohjeen tueksi Pietarin vuokra-asuntoihin on laadittu tarroja, jotka on liimattu asunnon sisäpuolelle, joko tuulikaappiin tai muuhun näkyvään paikkaan. Tarroista käyvät ilmi tärkeät hätänumerot, huoltomiehen ja päivystäjän yhteystiedot sekä Pietarin toimiston yhteystiedot. Lisäksi Pietarin kiinteistöihin on asetettu nähtäville asukkaan turvallisuusohjetaulu, jossa käsitellään jaettavan turvallisuusohjeen asiat tiivistetysti. Asukkaan turvallisuusohje on asetettu nähtäville joko kiinteistön ilmoitustaululle tai muuhun näkyvään paikkaan.

3.2 Paloturvallisuuden hallinta

1990-luvun aikana rakennuksen paloturvallisuussuunnittelu on kokenut merkittävän muutoksen. Tulipalon numeerista simulointia ja muita laskentamenetelmiä käytetään entistä enemmän rakennuksen paloturvallisuuden osoittamiseen. Säädöksiä onkin uudistettu niin, että aiemmin ainoana mahdollisuutena ollut tuoteluokitukseen perustuva rakennuksen paloturvallisuuden osoittaminen on nyt vain yksi mahdollisuus muiden menetelmien joukossa. Suomen rakentamismääräyskokoelman rakennusten paloturvallisuutta koskevissa säädöksissä tämä lähestymistapa otettiin käyttöön vuonna 1997.

TTL:n 47 §:n vaatimuksesta työnantajan on nimettävä ensiapu-, palontorjunta- ja pelastustoimenpiteiden täytäntöön panemiseksi yksi tai useampi työntekijä, milloin työntekijöiden lukumäärä, työn luonne ja työolosuhteet sitä edellyttävät. Pelastuslaki antaa tarkempia säädöksiä paloturvallisuuden suunnittelusta.

Kiinteistön omistajan kannalta pelastuslaki on yksiselitteinen. Omistajan tulee huolehtia siitä, että viranomaisten rakennukseen vaatimat sammutus-, palonilmais- ja hälytyslaitteet ovat aina toimintakunnossa ja että ne huolletaan ja tarkastetaan viranomaismääräysten mukaisesti. Omistajan velvollisuus on myös huolehtia eräistä määräaikaisista palo- ja käyttöturvallisuutta parantavista

toimenpiteistä, kuten nuohouksesta, ilmanvaihtolaitteiden puhdistuksesta ja sähkölaitteiden tarkastamisesta.

Kajaanin Pietarissa on laadittu ohjelma edellisessä kappaleessa mainittuun ilmanvaihtolaitteiden puhdistukseen. Kyseinen ohjelma on aikataulutettu ja sen mukaisesti ilmanvaihtolaitteet myös huolletaan.

Lisäksi työntekijöille annettavista suojelu- ja pelastautumisohjeista säädetään valtioneuvoston asetuksessa työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaamimuksista. Kyseisen asetuksen **17 §:n** mukaan työntekijöille on annettava tarpeelliset suojeluohjeet tulenkäsittelystä, tulenvaaraa aiheuttavasta työskentelystä, tulenvaarallisten tai räjähtävien aineiden käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Suojeluohjeet on annettava myös tuuletuslaitteiden tarkoituksenmukaisesta käytämisestä palon sattuessa. Lisäksi on ohjeistettava hätäilmoituksesta, palokunnan hälyttämisestä, palo-ovien sulkemisesta ja nopeasta poistumisesta. [7.]

Kiinteistöissä on paljon erilaisia paloriskejä, joihin tulee kiinnittää huomiota ennaltaehkäisevässä toiminnassa. On muistettava, että tulipalo on helpompi ehkäistä kuin sammuttaa. Pienikin palonalku voi johtaa vakavaan suuronnettomuuteen. Paloriskiä voidaan pienentää merkittävästi riskien tunnistamisen jälkeen, usein kohtuullisin kustannuksin.

Kuvissa 4 ja 5 on esitetty niinkin arkisen välineen kuin kahvinkeitin palaminen ja oikeaoppinen sammutus. Näistä kuvista voi edelliseen kappaleeseen liittyen päätellä, että tulipalo voi syttyä pienestäkin kohteesta.

Kuva 4. Kahvinkeittimen palo.

Kuva 5. Kahvinkeittimen sammutus.

Kajaanin Pietarissa paloturvallisuusasioita on käynyt kouluttamassa paikallinen pelastuslaitos. Koulutuksen yhteyteen on järjestetty sammutinharjoituksia huoltohenkilökunnalle, mutta toimistohenkilökunnalle järjestettävää sammutinharjoitusta kannattaa kyllä harkita. On muistettava, että tulipalo voi syttyä missä tahansa. Huoltohenkilöt ovat kaikki suorittaneet tulityökortin ja heille on annettu koulutusta ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

Tulityökortti on kuitenkin voimassa vain määrääjän, joten sen uusimisesta on pidettävä huolta. Samoin ennaltaehkäisevään toimintaan on kiinnitettävä jatkosakin huomiota, sillä materiaaleissa ja työtavoissa tapahtuu muutoksia. Kuvassa 6 on esitetty tulityökurssilta saatava tulityökortti.

Kuva 6. Tulityökortti.

Pelastuslaitoksen koulutuksissa on käyty läpi myös yrityksen sisäisten paloturvallisuusvälineiden sijainti. Paloturvallisuusvälineiden merkitsemiseen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä Pietarin paloturvallisuusvälineiden merkitsemisessä on havaittu vajavuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että merkkejä välineiden sijainnista tulisi olla enemmän. Välineitä kuitenkin huolletaan asianmukaisesti ja niitä lisätään tarvittaessa. Kuvassa 7 näkyy, kuinka osa Pietarin palosammuttimista jää kulman taakse piiloon, eikä merkintä ole riittävä.

Kuva 7. Sammuttimen sijainti ja merkitseminen.

Kajaanin Pietarin asunnoissa vuokralla olevat asukkaat ovat hankkineet palovaroittimia varsin runsaasti. Pietari on kuitenkin ottanut tavakseen laittaa palovaroittimet valmiiksi kaikkiin peruskorjaus- ja uudisrakennuskohteisiin. Tässä tapauksessa asukkaan vastuulle jää vain palovaroittimen huolto ja testaus.

3.3 Toiminta tulipalouhkatilanteessa

Tulipalo kiinteistössä on aina vakava asia. Tulen päästessä irti tärkeintä on *maltin* säilyttäminen. Jokaisen on kyettävä hallitsemaan itsensä vaaratilanteessa sekä toimimaan tehokkaasti henkilövahinkojen estämiseksi. On muistettava, että toimistossa *tärkein suojeltava kohde on asiakas*.

Hätätilanteessa henkilöstön on huolehdittava ensisijaisesti asiakkaiden turvallisuudesta poistumisesta lähimpiä varateitä käyttäen. Asiakkaiden poistuttua on vielä varmistettava, että omalle vastuualueelle ei jää ihmisiä ja poistuttava itse vastasi sitten. Asiakkaiden poistumisen jälkeen jokaisen työntekijän on syytä ilmoittautua omalle esimiehelleen ennen omaa poistumistaan. Oma poistuminen suoritetaan myös lähimmän varapoistumistien kautta.

PT-johtajana toimii siihen nimetty henkilö, joka vastaa poikkeustilanteen operatiivisesta johdosta, kunnes viranomaiset saapuvat. PT-johtaja määrittää tilanteen vakavuuden ja toimenpiteet (esim. tyhjennetäänkö kiinteistö ja mikä toimintamalli otetaan käyttöön). Vuokralaiset kuuluvat poikkeustilanneorganisaatioon ja noudattavat PT-johtajan antamia ohjeita.

Pietarissa järjestetyissä pelastuslaitoksen koulutuksissa on käyty läpi kerrostalossa toimimista palon sattuessa. Palon alkusammutus ja poistuminen palotilanteessa ovat tietysti keskeisessä osassa tällaisissa tilanteissa. Liitteessä A käsitellään tarkemmin toimimista tulipalouhkatilanteessa.

3.4 Ensiapu

TTL:n 46 §:n ensimmäinen momentti vaatii työnantajaa huolehtimaan työntekijöiden ja muiden työpaikalla olevien henkilöiden ensiavun järjestämisestä työntekijöiden lukumäärän, työn luonteen ja työolosuhteiden edellyttämällä tavalla. Työn ja työolosuhteiden mukaisesti työntekijöille on annettava ohjeet toimenpiteistä, joihin tapaturman tai sairastumisen sattuessa on ensiavun saamiseksi ryhdyttävä.

Edellä mainitun pykälän **toisen momentin** vaatimuksesta työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä on oltava saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. Ensiapuvälineiden tulee olla sopivissa ja selkeästi merkityissä kohdissa. Mikäli työntekijä tekee työtä muualla kuin kiinteässä työpisteessä, hänelle on tarvittaessa annettava työn edellyttämät ensiapuvälineet mukaan.

Kolmas momentti vaatii työpaikalle ensiavun antamiseen soveltuvan tilan, mikäli työntekijöiden lukumäärä, työn luonne tai muut työolosuhteet niin vaativat. Ensiapuhenkilöiden nimeämisestä on määrätty **TTL:n 47 §:ssä**. Kyseisen pykälän vaatimukset ilmenevät tarkemmin tämän selvityksen kohdassa 3.2.

Kajaanin Pietarissa ensiapukursseja on suoritettu aika-ajoin. Joillakin työntekijöistä ensiapukortit ovat vielä voimassa, mutta tarkoituksena ei ole kaikkien kohdalla järjestää uusintaa. Tämä johtuu uusista järjestelyistä ensiapuasioissa. Keväällä 2005 Pietari on työterveyshuollon kautta sopinut uudesta koulutuksesta syysyksi 2005. Tarkoituksena on kouluttaa yksi henkilö huolto- ja toimistohenkilökunnasta. Tässä on harkittava ainakin huoltohenkilöstön tilannetta, että pitääkö heitä kouluttaa useampia? Tätä kannattaa harkita siksi, että huoltohenkilöstö ei toimi niin selkeästi ryhmässä kuin toimistohenkilöstö. Kuva 8 esittää toimintaa ensiapukoulutuksessa.

Kuva 8. Ensiapu.

Liitteessä B käsitellään toimimista sairaustapauksen sattuessa. Sairaus-
tapauksissa toimiminen liittyy oleellisesti ensiaputoimintaan, joten liitteessä B
käsiteltävien asioiden osaaminen on tärkeää.

3.5 Kemikaalit

Kajaanin Pietarissa käytettävien kemikaalien osalta on havaittu joitakin
ongelmakohtia. Ensinnäkin kemikaalien käyttäjien tulisi olla tietoisia kemikaalien
koostumuksista ja siitä miten niitä käytetään oikein. Koulutuksen merkitys on
tässä asiassa avainasemassa. Toinen asia mihin kemikaaliasioissa tulisi kiin-
nittää huomiota, on se että käytettäisiin saman ja ennestään tutun tuoteperheen
tuotteita. Jatkuvasti eri tuotteiden käyttäminen saattaa johtaa siihen, että
altistutaan jollekin kemikaalille, koska sen koostumusta ei tunneta. On myös
helpompi ylläpitää tietoja kemikaaleista, jos ne ovat tutusta tuoteperheestä.

Kemikaaleista on pidettävä yllä käyttöturvallisuustiedotetta. Käyttöturvallisuus-
tiedotteita toimittavat tietysti tuotteen omat toimittajat, mutta muitakin hyväk-
syttyjä tiedotteita on saatavilla. Pietarissa on havaittu, että kemikaalien käyttöä
on aika hankala valvoa. Tämän työn liitteenä C oleva käyttöturvallisuustiedote
on tarkoitettu Pietarin käytössä olevien kemikaalien kirjaukseen ja valvonnan
helpottamiseen. Pietarissa käyttöturvallisuustiedotteet on asetettu nähtäville
päätukikohtaan, missä kemikaalit sijaitsevat. Lisäksi tiedotteet on asetettu
nähtäville siivoojien käytössä oleviin siivouskaappeihin.

4 TYÖSUOJELU

TTL:n 8 §:n kolmannen momentin mukaan työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita.

1. Vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään.
2. Vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla.
3. Yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä.
4. Tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.

TTL:n 8 §:n neljäs momentti käsittelee työnantajan velvollisuutta tarkkailla työympäristöä. Neljännessä momentissa työnantajaa vaaditaan jatkuvasti tarkkailemaan työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen.

Lisäksi työnantajan on tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen. Tämä velvoite ulottuu työntekijän ruumiillisen ja henkisen turvallisuuden sekä terveyden ohella myös työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen. Siihen kuuluu myös työyhteisön tarkkailu mahdollisen työntekijöiden häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun havaitsemiseksi riittävän ajoissa, jotta niihin voidaan tehokkaasti puuttua.

TTL:n 8 §:n viides momentti käsittelee työnantajan huolehtimisvelvollisuutta siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.

Työsuojelua koskevissa asioissa työnantajan ja työntekijäin on oltava yhteistoiminnassa siten kuin valvontalaki velvoittaa. Yhteistoiminnasta on asetettu kyseessä olevan lain kahdeksannessa pykälässä.

Myös **TTL:n kolmannessa luvussa** käsitellään yhteistoimintaa. Luvun **17 §:n toinen momentti** velvoittaa työnantajaa antamaan työntekijöille riittävän ajoissa tarpeelliset tiedot työpaikan turvallisuuteen, terveellisyys- ja muihin työolosuhteisiin vaikuttavista asioista. Lisäksi työnantajan on annettava tiedot edellä mainittuihin asioihin liittyvistä arvioinneista, muista selvityksistä ja suunnitelmista. Seuraavassa on käsitelty tarkemmin työsuojeluun liittyviä asioita.

4.1 Työsuojelupäällikkö

Työpaikalla työsuojelupäällikkö vastaa työsuojelun yhteistoiminnasta. **Valvontalaki** velvoittaa työnantajaa nimeämään työsuojelupäällikkönä toimivan henkilön, mikäli hän itse ei toimi työsuojelupäällikkönä (**2 luku, 9 §**). Työsuojelupäällikön tulee perehtyä riittävästi työsuojelukysymyksiin työpaikalla ja tehtäviin kuuluu myös esitysten tekeminen työnantajalle työsuojeluasioissa [8]. Työsuojelupäällikölle tulee järjestää riittävät toimintaedellytykset tehtävien hoitamista varten.

Seuraavassa on esitetty työsuojelun valvonta-asetukseen perustuvia työsuojelupäällikön toimenkuvaan liittyviä töitä.

Työsuojelupäällikön tulee kyseessä olevan asetuksen perusteella suorittaa seuraavat tehtävät.

- Perehtyä työsuojelua koskeviin säännöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin sekä huolehtia niiden saattamisesta työntekijäin tiedoksi.
- Osallistua työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos tarkastuksen tai tutkimuksen toimittaja katsoo sen tarpeelliseksi sekä tehdä tarvittaessa aloitteita työpaikan sisäisen tarkastustoiminnan järjestämiseksi.

- Perehtyä työn turvallisuutta ja terveellisuutta koskeviin työpaikan olosuhteisiin, seurata niiden kehitystä, osallistua työpaikan työsuojelun toimintaohjelman valmisteluun sekä ryhtyä toimenpiteisiin havaitsemansa epäkohdan tai puutteellisuuden poistamiseksi. Lisäksi työsuojelupäällikön tulee osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan.
- Ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin valvontalaissa säädetyn työnantajan ja työntekijäin välisen yhteistoiminnan järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä toimia työsuojelua koskevan yhteistoiminnan kehittämiseksi.
- Pitää yhteyttä työsuojelutoimikuntaan, työsuojeluvaltuutettuun ja muihin työpaikalla työsuojelutehtävissä toimiviin henkilöihin. Työsuojelupäällikön tulee myös järjestää tarpeellinen tiedonkulku työntekijöiden, linjaorganisaation ja työterveyshuollon välille.
- Suorittaa muut tehtävät, jotka valvontalain ja -asetuksen sekä niiden nojalla annettujen määräysten mukaan hänelle kuuluvat.

Mikäli työpaikan työsuojeluorganisaatiossa ei ole tehty eriävää päätöstä, niin työsuojelupäällikön tehtäviin edellisten lisäksi kuuluvat seuraavat tehtävät.

- Huolehtia siitä, että työnantaja ja tämän edustaja saavat tarpeelliset tiedot työsuojelua koskevista säännöksistä, määräyksistä ja ohjeista.
- Tehdä esityksiä työnantajalle toimenpiteistä tutkimuksen järjestämiseksi työpaikalla sattuneen tapaturman tai havaitun tapaturmavaaran, ilmenneen ammattitaudin tai muiden työpaikalla ilmenneiden työstä johtuvien sairauksien johdosta.
- Kiinnittää huomiota siihen, että säädetyt työn turvallisuuteen ja terveellisuuteen liittyvät käyttöönotto- ja kunnossapitotarkastukset toimitetaan.
- Ylläpitää tarpeellisia yhteyksiä työsuojeluviranomaisiin.
- Tehdä työnantajalle esityksiä toimenpiteisiin ryhtymisestä, tarpeellisen ensiaputoiminnan ja sitä koskevan koulutuksen järjestämiseksi työpaikalla.
- Tehdä työnantajalle esityksiä toimenpiteistä, työpaikan työsuojeluun liittyvän työnopastuksen, koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseksi. [8.]

4.2 Työsuojeluvaltuutettu

Valvontalain kymmenennen pykälän mukaan työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään kymmenen työntekijää, työntekijäin on valittava keskuudestaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua.

Työsuojeluvaltuutetulla on aktiivisen toimijan rooli. Työpaikan työn ja työolojen seurannan perusteella työsuojeluvaltuutettu ilmoittaa ja tekee esityksiä lähiesimiehille ja tarvittaessa muille työnantajan sijaisille. Työsuojeluvaltuutettu voi myös välittää muilta työntekijöiltä tulleita esityksiä ja tilanteita työnantajalle.

Edellä mainitun lain **11 §** määrittelee työsuojeluvaltuutetun oikeuden keskeyttää työt. Mikäli työstä aiheutuu välitöntä ja vakavaa vaaraa työntekijän hengelle tai terveydelle, työsuojeluvaltuutetulla on oikeus edellä mainitussa pykälässä säädetyin rajoituksin keskeyttää tällainen työ edustamiensa työntekijöiden osalta.

Työsuojeluvaltuutetun toimenkuvaan kuuluu työsuojelun valvonta-asetuksen perusteella seuraavia töitä.

- Valtuutetun tulee perehtyä työsuojelua koskeviin säännöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin sekä osallistua työpaikan työsuojelun toiminta-ohjelman valmisteluun työpaikalla sovittavalla tavalla.
- Valtuutetun tulee osallistua työsuojelua koskeviin tarkastuksiin, milloin tarkastuksen tai tutkimuksen toimittaja katsoo sen tarpeelliseksi.
- Osallistua tarvittaessa muuhun kuin edellä mainittuun tutkimukseen, joka on toimeenpantu työpaikalla sattuneen tapaturman tai havaitun tapaturmavaaran, ilmenneen ammattitaudin tai havaitun ammattitautivaaran johdosta.
- Perehtyä työn turvallisuutta ja terveellisyttä koskeviin olosuhteisiin tarkkailemalla ja seuraamalla niitä säännöllisesti. Valtuutetun tulee myös ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista ensiksi

asianomaiselle työnjohdolle ja työsuojelupäällikölle. Tarvittaessa ilmoitus on tehtävä myös työsuojeluviranomaiselle.

- Toimia työsuojelua koskevan työnantajan ja työntekijäin välisen yhteistoiminnan kehittämiseksi työpaikalla.
- Pitää yhteyttä työsuojelutoimikuntaan, työsuojelupäällikköön ja muihin työsuojelutehtävissä toimiviin henkilöihin sekä työsuojeluviranomaisiin.
- Suorittaa muut tehtävät, jotka valvontalain ja -asetuksen sekä niiden nojalla annettujen määräysten mukaan hänelle kuuluvat. [8.]

Valvontalain toisessa luvussa käsitellään myös paljon muita työsuojeluun liittyviä asioita muun muassa työsuojelusta vastaavien henkilöiden valinnasta sekä kyseisten henkilöiden osallistumisesta työsuojelua koskeviin tarkastuksiin. Kyseisen lain muutkin luvut liittyvät työsuojeluun tavalla tai toisella. Ainakin työnantajan tulisi olla perehtynyt myös näihin lukuihin.

4.3 Työsuojelutoimikunta

Kokonaisnäkemyks työpaikan työsuojelutoiminnasta ja -tasosta sekä muista työsuojeluun liittyvistä asioista voi olla esimerkiksi johdon edustajalla, työsuojelupäälliköllä tai työsuojelutoimikunnalla.

Valvontalaki velvoittaa perustamaan työpaikalle työsuojelutoimikunnan. Tämän lain **12 §:ssä** asiasta säädetään tarkemmin. Kyseisen pykälän mukaan työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään 20 työntekijää, on perustettava kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojelua koskevaa yhteistoimintaa varten työsuojelutoimikunta. Työsuojelutoimikunta koostuu työnantajan, työntekijäin ja toimihenkilöasemassa olevien työntekijöiden edustajista.

Samaisessa pykälässä on lisäksi asetettu, että muulloinkin työpaikalle voidaan perustaa työsuojelutoimikunta tai useita työsuojelutoimikuntia. Tämä tulee kysymykseen silloin, kun työnantajain tai työntekijäin määrä, työn luonne tai työolosuhteet antavat siihen aiheutta.

Työsuojelutoimikunnalle kuuluu työsuojelun valvonta-asetukseen perustuvia tehtäviä. Valvonta-asetuksen mukaan työsuojelutoimikunnassa tulee käsitellä seuraavia tehtäviä.

- Laatia vuosittain toimintasuunnitelma ottaen huomioon yrityksen työsuojelua koskeva suunnittelu kehittämissesityksineen.
- Käsitellä työolosuhteiden tilaa ja kehitystä sekä tehdä kehittämissesityksiä.
- Käsitellä työolosuhteista koskevien työsuojelututkimusten tarvetta, toteuttamista ja seurantaa.
- Käsitellä työpaikan terveellisuuden ja turvallisuuden tarkkailun järjestämistä.
- Käsitellä työpaikan sisäisen työsuojelutarkastuksen tarvetta ja tehdä sitä koskevia ehdotuksia ja seurata niiden toteuttamista.
- Käsitellä työsuojelun toimintaohjelmaa.
- Käsitellä työpaikan oloihin vaikuttavia muutos- ja uudistussuunnitelmia, antaa niistä lausuntoja ja seurata niiden toteutumista.
- Käsitellä ja tehdä esityksiä työsuojeluun liittyvän koulutuksen, työnopastuksen ja perehdyttämisen järjestämiseksi.
- Käsitellä työterveyshuollon toimeenpanoa ja tehdä esityksiä sen kehittämiseksi.
- Käsitellä työsuojelua koskevan tiedotuksen järjestämisestä työpaikalla.
- Käsitellä muut työsuojelun kannalta tarpeelliset asiat. [8.] [9.]

Työsuojelutoimikunnan tehtävänä on lisäksi osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla sekä osallistua työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, milloin tarkastuksen tai tutkimuksen toimittaja katsoo sen tarpeelliseksi [8]. Tarkastuksista ja tutkimuksista on säädetty edellä mainitun asetuksen toisessa luvussa.

KOY Kajaanin Pietarissa työsuojelutoimikunta järjestää kokoukset neljä kertaa vuodessa. Näissä kokouksissa käsitellään työntekijöiden ilmoittamia asioita, kuten viat ja puutteet, läheltä piti tilanteet ja muut ajankohtaiset asiat. Lisäksi näissä kokouksissa tarkistetaan aika-ajoin työsuojelun toimintaohjelman sisältö.

Lisäksi työsuojelutoimikunnan vastuulle kuuluu tehdä työpaikkaselvitys työsuojelun toimintasuunnitelman mukaisesti. Työpaikkaselvityksiin osallistuu työsuojelutoimikunnan lisäksi Pietarin toimitusjohtaja sekä työterveyshuollon edustaja. Työpaikkaselvitykseen kuuluu työolojen selvittäminen toimistotyön, huoltohenkilöstön töiden, siivoojien töiden ja esimiesten töiden osalta.

Tapaturmien tutkiminen Kajaanin Pietarissa kuuluu osana sekä työsuojelupäällikölle että työsuojeluvaltuutetulle. Lisäksi tapaturmien tutkimiseen osallistuu toimitusjohtaja. Lisäksi työsuojelupäällikölle kuuluvat aiemmin kohdassa 4.1 mainitut tehtävät. Samoin työsuojeluvaltuutetulle kuuluvat aiemmin kohdassa 4.2 mainitut tehtävät. Edellä mainitut tehtävät Pietarissa on suoritettu asianmukaisesti.

4.4 Työsuojelun toimintaohjelma

TTL:n 9 §:n mukaan työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi työsuojelun toimintaohjelma. Toimintaohjelman tulee kattaa ainakin työntekijöiden työkyvyn ylläpitäminen, työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Toimintaohjelmasta johdettavat tavoitteet turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi sekä työkyvyn ylläpitämiseksi on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Työsuojelun toimintaohjelma on työnantajakohtainen. Sitä edellytetään sekä yksityisiltä että julkisen sektorin työnantajilta. Työnantajan eri työpaikoilla voi olla oma työsuojelun toimintaohjelma. Työsuojelun toimintaohjelma tehostaa ennakoivaa työsuojelua ja parantaa suunnitelmallisesti työoloja työpaikan omien edellytysten mukaan.

Työsuojelun toimintaohjelma on jatkuvasti toteutettava ja aina uudistuva. Se voidaan kuitenkin laatia määräajaksi, esimerkiksi kalenterivuodeksi tai työsuojelutoimikunnan toimikaudeksi. Tänä aikana ohjelmaa seurataan ja tarvittaessa korjataan ajan tasalle. Sen sisältö tarkistetaan myös yrityksen toiminnan oleellisesti muuttuessa. Usein ohjelmassa nimetään henkilöt, jotka vastaavat sen toteutumisesta eri tasoilla.

Laki ei määrää ohjelman yksityiskohtaista muotoa, laajuutta eikä sisältöä. Ne määräytyvät yrityksen toimialan, koon, tuotantotavan ja työsuojelutarpeiden mukaan. Kukin työnantaja voi valita itselleen sopivan ja tarkoituksenmukaisen mallin. Työsuojelun toimintaohjelman ei tarvitse olla erillinen ohjelma, vaan se voi sisältyä yrityksen muihin ohjelmiin, esimerkiksi laatujärjestelmään.

Toimintaohjelmaan sisältyvistä asioista on annettu malli **TTL:n 9 §:ssä**. Liitteessä D on KOY Kajaanin Pietarin vuoden 2005 loppuun asti voimassa oleva toimintaohjelma. Samassa liitteessä on myös Pietarin työsuojelun toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma on tehty toimintaohjelman pohjalta ja siitä käyvät ilmi ne työt, jotka toimintaohjelman pohjalta tulee suorittaa. Eli Pietarin toimintatapana on se, että toimintaohjelma toimii ohjaavana asiakirjana, jonka pohjalta tehdään toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmassa tuodaan esille suoritettavat tehtävät.

5 TOIMISTOPALVELUT

5.1 Yleistä

TTL:n 24 § määrittelee työpisteen ergonomian, työasennot ja työliikkeet. Kyseisen pykälän ensimmäinen momentti velvoittaa mitoittamaan, valitsemaan ja sijoittamaan käytettävät työvälineet ja työpisteen rakenteet työntekijän edellytykset huomioon ottaen ergonomisesti asianmukaisella tavalla. Niiden tulee mahdollisuuksien mukaan olla säädettävissä ja järjestettävissä sekä käyttöominaisuuksiltaan sellaisia, että työ voidaan tehdä aiheuttamatta työntekijän terveydelle haitallista tai vaarallista kuormitusta. Tämän lisäksi on otettava huomioon seuraavat seikat.

1. Työntekijällä on riittävästi tilaa työn tekemiseen ja mahdollisuus vaihdella työasentoa.
2. Työtä on kevennettävä tarvittaessa apuvälinein.
3. Haitalliset käsin tehtävät nostot ja siirrot tehdään mahdollisimman turvallisiksi.
4. Toistorasituksen työntekijälle aiheuttama haitta vältetään tai se on saatava mahdollisimman vähäiseksi.

TTL:n 25 § käsittelee kuormitustekijöiden välttämistä ja vähentämistä. Tämä pykälä velvoittaa työnantajaa ryhtymään toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi, mikäli työntekijän todetaan kuormittuvan hänen terveyttään vaarantavalla tavalla. On muistettava, että terveyttä vaarantava fyysinen tai henkinen kuormitus voi olla yli- tai alikuormitusta.

Lain 26 §:n ensimmäinen momentti velvoittaa työnantajaa järjestämään näyttöpäätetyötä tekeväälle työntekijälle mahdollisimman turvalliset työskentelymahdollisuudet, jotta työntekijälle ei aiheutuisi haitallista tai vaarallista kuormitustekijää. Näyttöpäätetyötä koskevat myös edellä käsitellyt **24 ja 25 §**. Näyttöpäätetyöhön liittyviin turvallisuusasioihin otetaan tarkemmin kantaa valtioneuvoston päätöksessä näyttöpäätetyöstä (1405/1993).

Lain **31 §** määrittelee työn tauottamisen. Mikäli työ on yhtäjaksoista paikallaoloa vaativaa tai yhtäjaksoisesti kuormittavaa, työn lomaan on tarvittaessa järjestettävä mahdollisuus taukoihin, jotka sallivat lyhytaikaisen poistumisen työpis- teestä.

Lain **32 §:n ensimmäinen momentti** vaatii, että työpaikalla muun muassa varusteiden ja laitteiden tulee olla turvallisia työntekijöille. Samaisen pykälän **toisessa momentissa** vaaditaan, että työpaikan ja työskentelypaikkojen kulkutiet, käytävät, uloskäytävät ja pelastustiet, työskentelytasot ja muut alueet ovat turvallisessa kunnossa. Lisäksi **kolmas momentti** vaatii, että työpaikalla on riittävästi asianmukaisia uloskäytäviä ja pelastusteitä, jotka on aina pidettävä vapaina. Myös turva- ja muut merkinnät tulee olla asianmukaisessa kunnossa.

TTL:n 33 § käsittelee työpaikan ilmanvaihtoa ja tilavuutta. Kyseisen pykälän **ensimmäisen momentin** vaatimuksesta työpaikalla tulee olla riittävästi kelpollista hengitysilmaa. Lisäksi ilmanvaihdon tulee olla riittävän tehokas ja tarkoituksenmukainen. Toisen momentin vaatimuksesta työhuoneen tilavuuden tulee olla riittävä, eli tilaa pitää olla riittävästi työn tekemistä ja työn vaatimaa liikkumista varten.

Lain **34 § ensimmäinen momentti** vaatii työpaikalle työn edellyttämän ja työn- tekijöiden edellytysten mukaisen sopivan ja riittävän tehokkaan valaistuksen. Työpaikalle on mahdollisuuksien mukaan päästävä myös riittävästi luonnon- valoa. Työpaikan valaistuksesta, kuten myös edellä käsitellyistä ilmanvaihdosta ja tilavuudesta, on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa työpaik- kien turvallisuus- ja terveellisyysvaatimuksista (577/2003).

TTL ottaa kantaa myös muihin työpaikan turvallisuuteen liittyviin seikkoihin. Lain **35 §** käsittelee työpaikan sisäistä liikennettä ja tavaroiden siirtämistä. **36 §** käsittelee järjestystä ja siisteyttä. **37 §** ottaa kantaa ilman epäpuhtauksiin. Fysi- kaaliset tekijät ja sähköturvallisuus käsitellään **39 §:ssä**. Biologiset tekijät selvi- tetään **40 §:ssä**.

Lisäksi tarkempia tietoja saa muun muassa valoisuudesta ja valaistuksesta, lasipinnoista, lattiarakenteista, kulkukorkeuksista sekä ulkotilojen turvallisuudesta RakMk:n osasta F2.

Työterveyshuolto on antanut Pietarin työntekijöille tietoutta oikeista nosto- asennoista, toimiston valaistuksesta, ergonomiasta, näyttöpäätetyöskentelystä ja työasennoista lähinnä työpaikkakäyntien yhteydessä. Tällä toiminnalla pyritään vähentämään työn rasittavuutta.

Näyttöpäätetyötä tekeville on annettu mahdollisuus pitää lisätaukoja kahvi- ja ruokataukojen lisäksi, mikäli työkiireet niin vaativat. Muiden työntekijöiden osalta tällaisiin lisätaukoihin ei ole edes tarvetta, sillä tehtävien töiden vaihtuvuus on varsin nopeaa.

Toimistotyöntekijöiden haastatteluissa kävi ilmi, että toimiston suunnittelussa tai järjestyksessä kaikkia osa-alueita ei ole toteutettu asianmukaisesti. Valaistus ei täysin sovi kaikkiin toimistohuoneisiin, sillä osaa lampuista ei voi kytkeä päälle häikäisyn takia. Tästä seuraa tietenkin valotehon lasku. Kuvasta 9 ilmenee valaisimien paikka yhdessä Pietarin toimistohuoneessa, jossa valaistuksesta aiheutuu häikäisyä. Kuvassa oven yläpuolella olevia valoja ei voi kytkeä päälle häikäisyn takia. Ilmanvaihdon heikkoutta valiteltiin myös, mutta tämä saattaa johtua ilmanvaihtolaitteiden säädöistä tai suodattimien likaisuudesta.

Kuva 9. Toimistohuoneen valaistus.

Toimistotyöhön liittyy myös sellaisia tilanteita, että varsinaisen työajan päättyessä asiakaspalvelutilanne on kesken. Tämä on monesti johtanut siihen, että asiakasta palveleva henkilö ja asiakas ovat jääneet toimistolle kahdestaan. Tällaisiin tilanteisiin toivotaan parannusta, jotta mahdollisilta vaaratilanteilta vältytään. Näihin tilanteisiin ensimmäinen tavoite olisi, että joku toinen työntekijä jäisi myös työpaikalle.

Lisäksi on mahdollista, että toimistolle jää asiakas työajan päätyttyä ja kaikki työntekijät ovat poistuneet. Tällainen tilanne tulee kysymykseen lähinnä ilkivaltatilanteissa tai muissa vastaavissa. Tähän ratkaisuna olisi se, että vartiointiliikkeen vartija tarkastaisi Pietarin toimistorakennuksen juuri ennen työajan päättymistä. Tämä ehkäisisi sen, että toimistolle ei jäisi ketään ulkopuolista työajan päätyttyä.

Osittain Pietarin toimistotyöntekijöillä on epätietoisuutta lakien velvoittamista tai sallimista toimenpiteistä työnteossa. Tällaista esiintyi varsinkin lyhyempään töissä olleilla työntekijöillä. Tähän Pietarissa tulisi kiinnittää huomiota, koska turvallisuusasiat pohjautuvat pitkälti lakeihin. Turvallisuuteen ja terveyteen liittyviä lakiasioita voisi käsitellä esimerkiksi uuden työntekijän perehdyttämisvaiheessa. Pietarin työntekijöiden perehdyttämisvaiheeseen tämä asia on jo sisällytetty.

5.2 Sosiaali-isännöitsijä

TTL:n 27 § käsittelee väkivallan uhkaa. Ensimmäinen momentti asettaa seuraavaa: työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työ ja työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Tällöin työpaikalla on oltava väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt tai -laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen.

Ensimmäisen momentin mukaan työnantajan on myös selvitettävä **TTL:n 10 §:n** mukaisella tavalla, onko työssä normaalia suurempi mahdollisuus joutua väkivallan kohteeksi. Tässä tarkoitetaan väkivallan vaaraa, joka on selvästi

tavanomaista väkivaltaa suurempi. Tarvittaessa työpaikalle on hankittava asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt ja laitteet avun hälyttämistä varten.

Kyseisen pykälän **toinen momentti** vaatii työnantajaa laatimaan edellä ensimmäisessä momentissa tarkoitettua työtä ja työpaikkaa varten menettelytapaohjeet, joissa ennakolta kiinnitetään huomiota uhkaavien tilanteiden hallintaan ja toimintatapoihin. Menettelytapaohjeen tarkoituksena on rajoittaa tai torjua väkivaltatilanteiden vaikutukset työntekijän turvallisuuteen. Tarvittaessa on myös tarkistettava turvallisuusjärjestelyiden ja -laitteiden toimivuus.

KOY Kajaanin Pietarissa sosiaali-isännöitsijä on toiminut vuodesta 2003 lähtien. Kajaanin Pietarissa on huomattu, että varsinkin sosiaali-isännöitsijän luona saattaa asioida hankalia asiakkaita. Tästä johtuen toimistossa tapahtuvaan asiakaspalveluun on laadittu liitteessä E oleva toimintaohje. Kyseinen toimintaohje on laadittu sosiaali-isännöitsijän toiminnan tueksi, mutta se soveltuu yhtä hyvin muihinkin toimiston toimipisteisiin.

Sosiaali-isännöitsijän suorittamat häätötoimitukset tehdään yhdessä ulosottomiehen kanssa. Joskus häätötoimituksissa mukana voi olla myös huoltomies tai jopa poliisi. Tällainen toiminta on varmempaa, koska häätöjä ei ole syytä suorittaa yksin. Häädettävän asukkaan luonnetta tai tunnetilaahan ei välttämättä tiedetä.

Vaarallisiin asiakkaisiin Pietarissa on pyritty varautumaan sillä, että asiakkaan saapuessa asiakaspalvelupisteeseen hänet pyritään tunnistamaan vaaralliseksi. Mikäli asiakasta epäillään vaaralliseksi, niin siitä pyritään ilmoittamaan sille henkilölle, kenen luokse asiakas on menossa. Tunnistaminen ei aina ole mahdollista, joten näistä saattaa syntyä vaaratilanteita. Pietarin toimistotyöntekijät ovat pyrkineet vaaratilanteen sattuessa puhumalla huijaamaan asiakasta. Huijauksen tarkoituksena on, että itse voisi poistua paikalta hakemaan vaikka jotakin paperia ja samalla pyytää toinen työntekijä mukaan meneillä olevaan asiakaspalvelutilanteeseen.

Tällaisia vaaratilanteita sattuu pääasiassa vain sosiaali-isännöitsijälle. Muutamien vaaratilanteiden seurauksena sosiaali-isännöitsijän toimistoon on rakennettu hätäpoistumistie. Pietarissa olisi syytä harkita hätäpoistumisteiden rakentamista myös muihin toimistohuoneisiin. Valitettavasti Pietarin nykyiseen toimitilaan tällaisten hätäpoistumisteiden rakentaminen ei välttämättä ole mahdollista ainakaan jokaiseen toimistohuoneeseen. Kuvassa 10 on esitetty Pietarin sosiaali-isännöitsijän huoneeseen rakennettu hätäpoistumistie.

Kuva 10. Hätäpoistumistie.

Pietarin sosiaali-isännöitsijä on ottanut tavakseen, että päihtynyttä tai huumausaineiden vaikutuksen alaisena olevaa asiakasta ei palvella. Tämä on varmasti järkevää ja molempien osapuolten edun mukaista. Tilannehan voi olla sellainen, että huumausaineiden vaikutuksen alainen asiakas voi tehdä jonkin sopimuksen, josta ei myöhemmin muista itse mitään. Tällaisen periaatteen, että päihtyneitä tai huumautuneita asiakkaita ei palvella, voisi ottaa käyttöön yleisesti.

5.3 Toimintariskit ja uhkat

Toimistotyöskentelyyn liittyy monia erilaisia turvallisuuteen liittyviä tilanteita. Tämän selvityksen liitteissä on selvitetty erilaisissa tilanteissa toimimista. Liitteessä F on käsitelty hätätilanteessa toimimista. Hätätilanneselvitys sopii moniin eri hätätilanteisiin, kuten esimerkiksi aiemmin käsiteltyyn ensiaputilanteeseen.

Toimistoon voi kohdistua myös ryöstö, joten liitteessä G on käsitelty toimimista ryöstötilanteessa. Ryöstötilanteen jälkeiseen toimintaan on laadittu liitteessä H oleva tuntomerkit kaavake. Tästä liitteestä käy ilmi sellaiset asiat, mitkä tulisi muistaa ryöstötilanteen jälkeen. Tätä liitettä kannattaa käydä läpi jo ennakoon, jotta siinä esiintyvät asiat muistaisi helpommin.

Liitteessä I käsitellään murtotilanteessa toimimista. Kyseisessä liitteessä käsitellään myös ennaltaehkäisevään toimintaan liittyviä asioita, joten tämäkin liite kannattaa käydä läpi hyvissä ajoin.

5.3.1 Toiminta uhkatilanteessa

On olemassa asiakkaita, jotka voivat olla erilaisessa mielentilassa tai joidenkin aineiden vaikutuksen alaisena. Asiakkaat voivat esimerkiksi olla alkoholin, huumausaineiden, erilaisten lääkeaineiden vaikutuksen alaisia, psyykkisesti häiriintyneitä, voimakkaassa tunnetilassa tai saaneet kieltävän päätöksen esimerkiksi asuntopäätöksessä [10].

Liitteessä E esitettävän toimintaohjeen tarkoituksena on ennaltaehkäistä väkivaltatilanteen syntyminen ja näin ehkäistä henkilövahingot. Tarkoituksena on antaa aggressiiviselle asiakkaalle kunniallinen perääntymistie, jonka valinta on helppoa. Aiemmin kohdassa 5.3 mainittu liite H sopii myös väkivaltatilanteen jälkeiseen toimintaan, jos siihen on tarvetta.

5.3.2 Toiminta pommiuhkaustilanteessa

Pääsääntöisesti saat uhkauksen puhelimitse, joten tässä toimintaohje puhelimitse tapahtuvaan pommiuhkaukseen. Tämän selvityksen liitteessä J käsitellään tarkemmin pommiuhkaustilanteen toimintaohjetta.

- Ole rauhallinen!
  - Ole ystävällinen!
  - Älä keskeytä henkilöä, joka soittaa!
  - Koeta ylläpitää puhelua!
-
- Pyri lopuksi kysymään soittajalta: *Anteeksi. Kuka soittaa?*
  - Uhkauksen jälkeen *ÄLÄ sulje puhelinta vaan jätä linja auki*. Soita toista puhelinta käyttäen, tai ota muuten yhteys poliisiin, esimieheen tai turvallisuushenkilöstöön.
  - Poliisiviranomaisen ohjeiden mukaisesti *lopetetaan päivittäinen toiminta*.
  - Ryhdytään suojelusuunnitelman mukaiseen *evakuointiin*.
  - Mikäli vaihteesta on nähtävillä soittajan puhelinnumero, *kirjoita numero paperille*. [10.]

6 KIINTEISTÖN HUOLTOPALVELUT

6.1 Huoltotyöt

Työntekijöiltä tulevia kehittämis ehdotuksia turvallisuuden parantamiseksi tulee Pietarissa lähinnä huoltohenkilöstöltä. Tämä on ymmärrettävää, koska heidän työnkuva on sellainen, että siinä saattaa kohdata vaarallisia tilanteita enemmänkin. Vaikka Pietarissa on hankittu turvakiskoja talotikkaisiin, niin silti huoltohenkilöt ovat toivoneet niitä lisää. Lisäksi huoltohenkilöt ovat toivoneet lisää turvavaljaita katolla työskentelyyn. Lisätarve on määritelty kuitenkin sen hetkisen turvavälinetason mukaan, joten välttämättä hankintoja ei ole suoritettu ainakaan heti.

Pietarissa pyritään informoimaan asukkaita toimintatavoista ja turvallisuuteen liittyvistä asioista. Tähän liittyen lapsien turvallisuuteen kiinnitetään huomiota siten, että pihalla olevat leikkivälineet tarkistetaan kerran kuukaudessa. Pienemmät puutteet ja viat korjataan heti, jotta lapsilla olisi turvallista leikkiä. Isommista puutteista tai vioista tehdään raportti ja niihin puututaan asian vaati-massa laajuudessa.

6.2 Päivystys

KOY Kajaanin Pietarin toimintaan oleellisena osana kuuluu myös päivystys-toiminta. Tämän selvityksen liitteenä K on Pietarin päivystystoimintaan liittyvä toimintaohje.

7 OSTOPALVELUT

Pietari on siis pyrkinyt ulkoistamaan osia töistään, kuten kohdassa 2.2 on aiemmin mainittu. Ulkoistamiseen liittyy turvallisuuden kannalta eräs tärkeä asia, mihin Pietarin kannattaa kiinnittää huomiota. Esimerkki 2 valaisee asiaa vähän tarkemmin. Esimerkin tilanne ei ole sattunut Pietarin toiminnan yhteydessä.

Esimerkki 2.

Erään kiinteistön pihavalaistukseen tarkoitetuista valaisimista yhdestä oli palanut lamppu. Ulkoistuksen johdosta ulkopuolinen työnsuorittaja, jolla oli käytössään henkilönostin, tuli korjaamaan lamppua. Nostinta ei kuitenkaan tarkastettu käyttöönoton yhteydessä. Nostimeen olikin tullut sellainen vika, että tämän vian seurauksena työntekijä putosi nostimesta lampunvaihdon aikana. Työntekijä loukkaantui vakavasti.

On siis muistettava, että vaikka töitä on ulkoistettu, niin niissäkin Pietarilla on omat velvollisuutensa. Pietari on tehnyt ulkoistettuihin töihin pienurakkasopimukset. Tällainen pienurakkasopimus kannattaa tehdä jokaiseen ulkoistettuun työhön, jotta vastuu vahingoista siirtyy pääosin Pietarilta työn suorittavalle yritykselle. Pietarin kannattaa myös valvoa ulkoistettuja töitä, jotta vahingot saataisiin minimoitua. Pietarin omien huoltohenkilöiden kannattaa myös kiinnittää huomiota ulkoistettuihin töihin kentällä toimiessaan. Huoltohenkilöt voivat näin ollen informoida työnantajaansa mahdollisista ongelmista.

Ulkoistetuissa töissä työn kohteeseen tulevat aineelliset vahingot kuuluvat Pietarin vakuutuksen piiriin. Lisäksi Pietarin vakuutuksen piiriin voi kuulua esimerkiksi huonosti suoritettu hiekoitustyö, josta on seurannut vahinko jollekin henkilölle. Yleensä tällaisen tapauksen korvaus kuuluu kuitenkin työn suorittavan yrityksen vakuutuksen piiriin. Myös työn kohteen ulkopuolisiin esineisiin tai asioihin tulevat vahingot kuuluvat työn suorittavan yrityksen vakuutuksen piiriin. Esimerkkinä mainittakoon lampunvaihdon yhteydessä vahingoitettu auto, joka ei siis ole työn kohteena.

8 TYÖTERVEYSHUOLTO

8.1 Työkykyä ylläpitävä toiminta

Työturvallisuuslaissa säädetään työn tekemiseen ja työolosuhteisiin liittyvästä työkykyä ylläpitävästä toiminnasta eli tyky-toiminnasta. Työterveyshuoltolain mukaan tyky-toiminta kuuluu myös työterveyshuollon tehtäviin. Työterveys-huolto osaltaan yhteistyössä työyhteisön kanssa edistää ja tukee työelämässä olevien työ- ja toimintakykyä. KOY Kajaanin Pietarissa työkykyä ylläpitävä toiminta on huomioitu työsuojelun toimintaohjelmassa. Toimintaohjelman mukaan työkyvyn tasoa seurataan kerran vuodessa järjestettävillä kunto- testeillä.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on sisällytettävä tyky-toiminta osaksi työsuojelun toimintaohjelmaa, kuten aikaisemmin kohdassa 4.4 on mainittu. Myös työterveyshuollon on otettava tyky-toiminta huomioon omassa toiminta-suunnitelmassaan. Työsuojelutoimikunnan, -päällikön ja -valtuutetun osallistu-misesta tyky-toimintaan on myös olemassa määräyksiä.

8.2 Henkilöstön työkyky

Työyhteisön kannalta hyvä työkyky merkitsee, että työntekijöillä on edellytykset suoriutua työtehtävistään ja hallita työ ammattitaitoisesti. Työntekijällä pitää olla mahdollisuus kehittää itseään, työtään ja työympäristöään, jotta inhimilliset voimavarat ja työkyky säilyvät.

Yksilön työkykyyn vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa ammatillinen osaaminen, työn asettamat vaatimukset, työn hallinta, ihmisen fyysiset ja psyykkiset voimavarat, terveys, työn kuormittavuus, sosiaaliset valmiudet, työ-yhteisö, töiden järjestelyt ja työilmapiiri. Työkykyyn vaikuttavat myös johtaminen sekä työntekijöiden vapaa-aika ja yksityisyys.

Hyvää työkykyä voidaan kuvata myös siten, että ihminen itse tuntee itsensä terveeksi ja toimintakykyiseksi, työn vaatimukset ja omat kyvyt ovat sopusoinnussa tavallisissa kuormitustilanteissa ja työn tekeminen kuuluu tärkeänä osana omaan arvomaailmaan.

Pietarin toiminnassa tyky-toiminta on huomioitu työsuojelun toimintaohjelmassa. Ohjelmassa on ilmoitettu, että kuntotestit järjestetään vuosittain. Kuntotestejä ei kuitenkaan aina ole järjestetty, koska Pietarilla ei ole ollut omaa kuntotestijärjestelmää, vaan sen on järjestänyt työterveyshuolto. Vaihtoehtoista toimintaa Pietarissa on järjestetty vähintäänkin kohtuullisesti. Esimerkkinä mainittakoon keilaus- ja uintimahdollisuudet, joihin työnantajalta on saanut lippuja.

Näihin tapahtumiin työntekijät ovat mielestään osallistuneet liian vähän. Tietenkin porukkaan sopii myös sellaisia, jotka osallistuvat riittävästi oman kuntonsa ylläpitämiseksi. On hyvä muistaa, että ikääntymisen myötä kunnosta huolehtiminen on yhä tärkeämpää. Osa Pietarin työntekijöistä on huomannut, että joihinkin tapahtumiin ei aikataulullisesti ehdi. Aikatauluihin tulisi kiinnittää huomiota, jotta mahdollisimman moni pystyisi osallistumaan näihin tapahtumiin.

Sosiaali-isännöitsijän kohdalle sattuneita vaaratilanteita vaarallisten asiakkaiden kanssa ei ole käsitelty kenenkään ulkopuolisen kanssa. Tähän olisi hyvä saada muutos, koska ulkopuolisen ammattihenkilön kanssa henkisen ja fyysisenkin puolen vammat saadaan nopeammin hoidettua. Tämä asia on muistettava myös muiden työntekijöiden kohdalla.

9 RAKENNUTTAMINEN

9.1 Yleistä

TTL:n 52 § käsittelee eri osapuolten velvollisuuksia yhteisellä rakennustyömaalla. Kyseessä olevan pykälän **ensimmäinen momentti** vaatii pääurakoitsijan asemassa olevaa työnantajaa huolehtimaan **51 §:ssä** tarkoitetuista velvoitteista. Mikäli tällaista ei ole, niin velvoitteista huolehtiminen kuuluu rakennushanketta johtavan tai valvovan rakennuttajan tai muun henkilön vastuulle.

Valtioneuvoston päätöksellä voidaan antaa tarkempia säännöksiä rakennustyömaan rakennuttajan, pääurakoitsijan tai muun pää toteuttajan velvollisuuksista ja niiden jakaantumisesta. Tähän asiaan liittyen on voimassa valtioneuvoston päätös rakennustyön turvallisuudesta (629/1994).

Edellä mainitun valtioneuvoston päätöksen **kolmannessa pykälässä** käsitellään rakennushankkeen eri osapuolten yleisiä velvollisuuksia. Kyseisessä pykälässä vaaditaan, että rakennushankkeessa eri osapuolten on yhdessä sekä kunkin osaltaan huolehdittava siitä, ettei työstä aiheudu vaaraa *työmaalla työskenteleville eikä muillekaan työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille*. Aiemmin tässä selvityksessä mainitut yhteistoiminnan vaatimukset pätevät myös rakennustyömailla.

Neljännessä pykälässä rakennuttajaa vaaditaan ottamaan työturvallisuus huomioon jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. **Viidennen pykälän** mukaan rakentamisen valmisteluvaiheessa rakennuttajan on laadittava rakennushankkeen vaativuus huomioon ottaen rakennustyön suunnittelua ja valmistelua varten turvallisuusasiakirja, josta pitää käydä ilmi ainakin seuraavat seikat.

- Selvitettävä ja esitettävä rakennushankkeen ominaisuuksista, olosuhteista ja luonteesta aiheutuvat vaara- ja haittatekijät. Lisäksi on selvitettävä rakennushankkeen toteuttamiseen liittyvät työturvallisuutta ja työ-

terveyttä koskevat tiedot; tällöin on selvitettävä ja tunnistettava myös vaara- ja haittatekijät.

- Selvitettävä ja esitettävä menettelytapaohjeet, joiden mukaista toimintaa työturvallisuutta ja työterveyttä koskevissa asioissa rakennuttaja edellyttää rakennushankkeen eri osapuolilta.
- Otettava huomioon työmaahan liittyvä teollinen tai muu siihen rinnastettava toiminta. [11.]

Tässä päätöksessä otetaan kantaa myös moniin muihin rakennustyön osapuolille kuuluviin velvollisuuksiin. Rakennuttajan tulee omalta osaltaan huolehtia siitä, että muille osapuolille kuuluvat velvollisuudet hoidetaan asianmukaisesti.

Lisäksi RakMk:n osasta A1 löytyy lisätietoja rakennustyön valvontaan liittyviin asioihin.

9.2 Rakennustyön turvallisuus

Suomessa panostukset työturvallisuuteen on paljon muita pohjoismaita pienemmät. Tästä johtuukin, että Suomessa rakennustyömailla tapahtuu enemmän tapaturmia kuin muissa pohjoismaissa. Skanska Oy on selvittänyt asiaa ja tullut siihen tulokseen, että Suomessa tapaturmakustannukset ovat kolme kertaa niin korkeat kuin Britanniassa ja peräti kuusinkertaiset Norjaan verrattuna. Kysymys ei ole pelkästään työntekijöiden vaan nimenomaan johdon asenteista. [12, s. 4.]

Säästäminen turvallisuudessa on rakennusalan tapaturmatilastojen valossa typerää jopa kannattavuuden näkökulmasta, koska summat ovat vain murusia työmaan kokonaiskustannuksista. Skanskan kokoaman vertailutiedon mukaan kannattavuuden ja turvallisuuden välillä on selvä yhteys. Mitä kannattavampi työmaa on, sitä paremmin turvallisuuskin on hoidettu. Toinen johtopäätös on, että *siisti työmaa on myös turvallinen*. Koulutuksen laiminlyönnin ohella muun muassa läheltä piti tilanteiden avoin raportointi on Suomessa retuperällä. Näihin asioihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. [12, s. 4.]

Vuoden 2003 tilastojen mukaan rakennusala on vaarallisin ja kallein ala. Rakennusala on 2,5 kertaa vaarallisempi kuin työt keskimäärin Suomessa. Rakennusalalla on 80 käsiteltyä tapaturmaa tai muuta vaarallista tilannetta miljoonaa työtuntia kohden. Tapaturmien ja vaarallisten tilanteiden korjaukset maksavat vuosittain 80 – 100 miljoonaa euroa. Keskimäärin kokonaiskustannukset ovat noin 15.000 euroa yhtä tapaturmaa kohden. [13.] Nämä tilastot ovat siis vuodelta 2003, mutta edelleen rakennusala on vaarallisin ala.

KOY Kajaanin Pietarin toiminnassa edellä mainittuja asioita on pyritty huomioidaan YSE 98:n mukaisesti toteutettaviin rakennushankkeisiin laadittavalla työturvallisuusasiakirjalla. Kyseinen asiakirja liitetään rakennusurakassa urakkarajaliitteen yhteyteen. Asiakirjassa käsitellään rakennuttajan, pääurakoitsijan ja muiden urakoitsijoiden vastuulle kuuluvia työturvallisuusasioita. Kaikki asiakirjassa esitetyt turvallisuusasiat pohjautuvat valtioneuvoston päätökseen rakennustyön turvallisuudesta (629/94).

Rakennustyömaan turvallisuuteen liittyy aiemmin kohdassa 3.2 mainittu tulityökortti, kuin myös kuvassa 11 esitetty katto- ja vedeneristysalan tulityökortti. Näiden korttien täytyy olla voimassa niillä henkilöillä, jotka näissä töissä työskentelevät.

Kuva 11. Katto- ja vedeneristysalan tulityökortti.

Nykyään rakennustöiden turvallisuutta on pyritty parantamaan TR-mittarin avulla. Kajaanin Pietarissa TR-mittaria ei ole otettu käyttöön, vaan vastuu TR-mittauksista jätetään pääurakoitsijoille ja työsuojeluviranomaisille. Pietarissa uskotaan näiden mittauksien riittävän rakennustöiden turvallisuuden ylläpitoon. Tietysti Pietarin kannattaa pyytää mittaustulokset itselleen nähtäväksi, jotta huonoihin tuloksiin voitaisiin ottaa kantaa. Rakennustyömaiden aloituskokouksissa urakoitsijoita on muistutettu turvallisuusasioista. TR-mittauksella pyritään kitkemään työmailta muun muassa kuvan 12 mukaiset väärin suoritettut nostotyöt.

Kuva 12. Väärin suoritettu nostotyö.

10 HAVAINNOT TURVALLISUUSKOHTEISTA

Tämän insinööriyön tavoitteeseen kuului eri turvallisuusasioiden puutteiden ja korjaustarpeiden selvittäminen. Työn tuloksista käy ilmi, että Pietarin toiminnassa suurimpia puutteita olivat toimitilan suunnittelu sekä työntekijöiden kouluttaminen ja opastaminen turvallisuusasioihin liittyen. Näihin seikkoihin Pietarissa kannattaa kiinnittää huomiota siksi, että työskentely olisi jatkossakin turvallista ja terveellistä.

Havaitut puutteet eivät rajoittuneet pelkästään toimitilan suunnitteluun, eikä työntekijöiden koulutus- ja opastustarpeeseen. Liitteeseen L on koottu kaikki työn tuloksena havaitut puutteet ja korjaustarpeet. On kuitenkin muistettava, että työtavoissa tapahtuu muutosta, joten kyseiseen liitteeseen on otettu mukaan Pietarin toiminnassa suhteellisen hyvälläkin tasolla olevat asiat. Näiden asioiden kohdalla on huomioitava ylläpitäminen ja mahdollinen kehittäminen.

11 YHTEENVETO

Tässä insinööriyössä käsitellään KOY Kajaanin Pietarin työ- ja kiinteistö-turvallisuutta. Työn tarkoituksena oli tuoda esille Pietarin turvallisuusasioissa olevat puutteet, mutta myös suhteellisen hyvällä tasolla olevat asiat. Työhön on koottu myös turvallisuuden kannalta keskeiset lait. Toisin sanoen työn tarkoitus on toimia KOY Kajaanin Pietarin turvallisuusajattelun pohjana. Työssä pyritään edesauttamaan Pietarin johtoa ja työntekijöitä saavuttamaan hyvä turvallisuustaso.

Ennaltaehkäisevä toiminta, työsuojelu ja yhteistoiminta ovat avainasemassa hyvän turvallisuustason aikaansaamisessa. On kuitenkin selvää, että yksistään nämä seikat eivät takaa turvallista työympäristöä. Turvallisuuteen kuuluu paljon muitakin toimenpiteitä, jotta hyvä turvallisuustaso saataisiin toteutumaan.

Jokaiselle on varmasti selvää, että kukaan työpaikalla ei ole turvallisuus-ammattilainen. Kouluttautuminen ja ulkopuolisten kouluttajien käyttö on tärkeää, jotta turvallisuuteen liittyvät tiedot ja taidot pysyvät yllä. On myös ensisijaisen tärkeää, että turvallisuuteen liittyvät lait saatetaan työntekijöiden tietoon. Turvallisuus pohjautuu pitkälti lakeihin, joten lait on tärkeää tuntea.

Huoltopuolella on tärkeää, että työntekijöiden ilmoitukset turvallisuuden puutteista tulevat käsiteltyä. Tämä on tärkeää, koska huoltohenkilöt toimivat kentällä, eikä jatkuvaa valvontaa voi järjestää. Huoltohenkilöt ovat avainasemassa myös asukkaiden turvallisuuden kehittämisessä.

Insinööriyön tuloksena on saavutettu turvallisuuspaketti, josta käyvät ilmi KOY Kajaanin Pietarin turvallisuudessa olevat puutteet. Lisäksi työstä ilmenevät Pietarin turvallisuudessa suhteellisen hyvällä tasolla olevat asiat. Työssä otetaan kantaa myös puutteiden korjauksiin ja turvallisuuden yleiseen kehittämiseen. Korjaustarpeet ja ylläpidettävät asiat ratkaistaan lopullisesti KOY Kajaanin Pietarissa. Toivon kuitenkin, että tässä työssä ilmi tulleet asiat käsitellään riittävällä vakavuudella.

LÄHDELUETTELO

1. Santalahti Matti, Mäkeläinen Jukka, Hämäläinen Juha. Kiinteistöpalvelualan työsuojeluopas. Työturvallisuuskeskus, 2004. ISBN 951-810-201-5.
2. Aitomaa Kari, Luoto Tapio, Marjamäki Markku, Niskanen Toivo, Patrikainen Harri, Päivärinta Keijo. Rakennustöiden turvallisuusmääräykset selityksineen. Rakennusalan kustantajat RAK, 1999. ISBN 951-664-046-X.
3. Pietiläinen R. Työturvallisuuslain soveltamisopas. Työterveyslaitos, 2003. ISBN 951-802-512-6.
4. Työsopimuslaki. Internet: www.finlex.fi (55/2001). Luettu 11.1.2005.
5. Ala-Risku Mervi, Mattila Merku, Uusitalo Teuvo, Kivistö-Rahnasto Jouni, Riskin arviointi työolojen parantamisessa. Työministeriö, 1996. ISSN 0787-9393.
6. Pelastuslaki. Internet: www.finlex.fi (468/2003). Luettu 19.1.2005.
7. Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystahtimuksista. Internet: www.finlex.fi (577/2003). Luettu 26.1.2005
8. Asetus työsuojelun valvonnasta. Internet: www.finlex.fi (954/1973). Luettu 1.2.2005.
9. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa. Internet: www.finlex.fi (131/1973). Luettu 1.2.2005.
10. Päivittäisen toiminnan riskit ja uhkat 10.1.2005. Securitaksen koulutuskalvo.

11. Valtioneuvoston päätös rakennustyön turvallisuudesta. Internet: www.finlex.fi (629/1994). Luettu 15.3.2005.
12. Tompuri Vesa. Rakennuslehti 10.3.2005 Nro 9, panostukset työturvallisuuteen muita pienemmät.
13. Muhonen Antti. Työturvallisuuden perusteet, opetusmoniste 22.9.2005.

LIITTEET

Liite A	Selvitys tulipalouhkatilanteesta
Liite B	Selvitys sairaustapauksesta
Liite C	Käyttöturvallisuustiedote
Liite D	Työsuojelun toimintaohjelma ja -suunnitelma
Liite E	Selvitys hankalasta asiakaspalvelutilanteesta
Liite F	Selvitys hätätilanteesta
Liite G	Selvitys ryöstötilanteesta
Liite H	Selvitys väkivalta- ja uhkatilanteesta
Liite I	Selvitys murtotilanteesta
Liite J	Selvitys pommiuhkaustilanteesta
Liite K	Selvitys päivystystoiminnasta
Liite L	Pietarin puutteelliset, kehitettävät ja ylläpidettävät turvallisuus- kohteet

SELVITYS TULIPALOUHKA- TILANTEESTA

Toiminta tulipalouhkatilanteessa

Tulipalo kiinteistössä on aina vakava asia. Tulen päästessä irti, tärkeintä on *maltin* säilyttäminen. Jokaisen tulee pystyä hallitsemaan itsensä vaaratilanteessa sekä toimimaan tehokkaasti henkilövahinkojen estämiseksi. *Tärkein suojeltava kohde on asiakas.*

Hätätilanteessa henkilöstön tulee huolehtia ensisijaisesti asiakkaiden turvallista poistumisesta lähimpiä varateitä käyttäen. Asiakkaiden poistuttua varmista, että omalle vastuualueelle ei jää ihmisiä ja poistu itse vasta sitten. Asiakkaiden poistumisen jälkeen jokaisen työntekijän on syytä ilmoittautua omalle esimiehelleen ennen omaa poistumistaan. Oma poistuminen suoritetaan myös lähimmän varapoistumistien kautta.

PT-johtajana toimii siihen nimetty henkilö, joka vastaa poikkeustilanteen operatiivisesta johdosta, kunnes viranomaiset saapuvat. PT-johtaja määrittää tilanteen vakavuuden ja toimenpiteet (esim. tyhjennetäänkö kiinteistö ja mikä toimintamalli otetaan käyttöön). Vuokralaiset kuuluvat poikkeustilanneorganisaatioon ja noudattavat PT-johtajan antamia ohjeita.

Ensitoimet tulipalouhkatilanteessa.

1. Pelasta vaarassa olevat ihmiset.
2. Sammuta lähimmällä alkusammuttimella.
3. Ilmoita esimiehellesi ja PT-johtajalle tai hänen sijaiselleen.
4. Rajoita palon leviämistä sulkemalla ovet ja ikkunat.
5. Toimi esimiehesi ohjeiden mukaan asiakkaiden oppaana.

SELVITYS TULIPALOUHKA- TILANTEESTA

Hälytyksen tekeminen.

Hälytys voidaan suorittaa manuaalisesti rakennuksen eri puolille sijoitetuista palohälytyspainikkeista. Tehdystä hälytyksestä tulee välittömästi tehdä ilmoitus PT-johtajalle. Tehty hälytys on myös varmistettava puhelimitse palolaitokselle.

Ennaltaehkäisevää palontorjuntaa.

1. Pidä kaikki kulkuväylät ja varatiet aina vapaina tavaroista.
2. Säilytä roskat ja jätteet niille kuuluvissa astioissa.
3. Noudata palavia nesteitä ja vaarallisia aineita koskevia säilytys- ja käsittelyohjeita.
4. Noudata ohjeita tupakoinnista.
5. Huolehdi, että sähkökojeet ovat kunnossa ja vialliset poissa verkosta.

SELVITYS
SAIRAUSTAPAUKSESTA

Toiminta sairaustapauksessa

Auta parhaasi mukaan, pyri selvittämään kohtauksen syy tai kipupiste.

Tutki:

- Toimiiko hengitys?
- Toimiiko sydän?
- Onko verenvuotoa?
- Muista shokkivaara!

Tilanne on erityisen vaarallinen, jos potilaalla on seuraavia oireita.

- Rintakipu.
- Hengitysvaikeuksia.
- Suurta verenvuotoa tai murtuma.

Ilmoita lähimmälle työtoverille, jonka tehtävänä on hankkia paikalle ensiapu-taitoinen henkilölistan mukaisesti sekä hälyttää sairausauto paikalle.

Tarkasta onko potilaalla erikoissairauksia tai lääkkeitä.

- Diabetes – sokeritauti.
- Sydänsairaudet – nitro.
- Epilepsia.

SELVITYS
SAIRAUSTAPAUKSESTA

Muista myös seuraavat asiat.

- Varmista sairausauton opastus.
- Estä lisävahinkojen syntyminen. Käsittele potilasta vamman mukaisessa asennossa rauhoitellen samanaikaisesti.
- Poista uteliaat, tietä tukkivat ihmiset paikalta.
- Ilmoita tilanteen jälkeen tapahtuneesta yritysjohdolle.
- Huolehdi potilaan omaisuudesta.
- Huolehdi, että lääkekaappi on aina saatavissa auki ja sen varustustaso on oikeanlainen. Lisäksi lääkekaapin ovesta on syytä pitää lista ensiaputaitoisista henkilöistä.

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

TUOTTEEN KAUPPANIMI:

Päiväys:

Edellinen päiväys:

1. KEMIKAALIN JA SEN VALMISTAJAN, MAAHANTUOJAN TAI MUUN TOIMINNANHARJOITTAJAN TUNNISTUSTIEDOT.

1.1 Aineen tai valmisteen tunnistustiedot

Kauppanimi:

Valmisteen tunnusnumero:

1.2 Valmistaja, maahantuoja tai muu toiminnanharjoittaja

1.2.1 Katuosoite:

Postinumero ja toimipaikka:

Postilokero:

Puhelin:

Telefax:

Y-Tunnus:

1.2.2 Häätapauksissa vastaavan tiedonantajan nimi ja osoite

Hätänumero:

2. KOOSTUMUS JA TIEDOT AINEOSISTA

2.1 Kuvaus

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

2.2 Vaaraa aiheuttavat aineosat

CAS-numero tai muu koodi	Aineosan nimi	Pitoisuus	Varoitusmerkki, R- lausekkeet ja muut tiedot aineosasta

2.2.1 Muut tiedot

---

3. VAARALLISTEN OMINAISUUKSIEN KUVAUS

---

4. ENSIAPUOHJEET

4.1 Erityiset ohjeet

4.2 Toiminta, kun ainetta on hengitetty

4.3 Toiminta, kun ainetta on joutunut iholle

4.4 Toiminta, kun ainetta on roiskunut silmille

4.5 Toiminta, kun ainetta on nielty

4.6 Tietoja lääkärille tai muille ensiapua antaville ammattihenkilöille

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

---

5. OHJEET TULIPALON VARALTA

5.1 Sopivat sammutusaineet

5.2 Sammutusaineet, joita ei pidä käyttää turvallisuussyistä

5.3 Erityiset altistumisvaarat tulipalossa

5.4 Erityiset suojaimet tulipaloa varten

5.5 Muita ohjeita

---

6. OHJEET PÄÄSTÖJEN TORJUMISEKSI

6.1 Ohjeet henkilövahinkojen estämiseksi

6.2 Ohjeet ympäristövahinkojen estämiseksi

6.3 Puhdistusohjeet

---

7. KÄSITTELY JA VARASTOINTI

7.1 Käsittely

7.2 Varastointi

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

---

8. ALTISTUMISEN EHKÄISEMINEN / HENKILÖKOHTAISET SUOJAIMET

8.1 Tekniset ohjeet altistumisen torjumiseksi

8.2 Raja-arvot työpaikan ilmassa

8.2.1 HTP-arvot

8.2.2 Muut raja-arvotiedot

8.3 Henkilökohtaiset suojaimet

8.3.1 Erityisiä suojautumis- ja hygieniaohjeita

8.3.2 Hengityksensuojaus

8.3.3 Käsiensuojaus

8.3.4 Silmiensuojaus

8.3.5 Ihonsuojaus

---

9. FYSIKAALISET JA KEMIALLISET OMINAISUUDET

9.1 Olomuoto, väri ja haju

9.2 pH-arvo

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

-
9.3	Olomuodon muutokseen liittyvät tiedot	
9.3.1	Kiehumispiste / kiehumisalue	
9.3.2	Sulamispiste / sulamisalue	
9.3.3	Hajoamislämpötila	
9.4	Leimahduspiste	
9.5	Syttyvyys (kiinteä / kaasu)	
9.6	Itsesyttymislämpötila	
9.7	Räjähdysvaara	
9.8	Räjähdysrajat	a) alempi b) ylempi
9.9	Hapettavat ominaisuudet	
9.10	Höyrynpaine	
9.11	Suhteellinen tiheys	
9.12	Liukoisuus	a) veteen b) rasvaliukoisuus
9.13	Oktanoli / vesi jakaantumiskerroin (aineosille)	

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

9.14 Viskositeetti

9.15 Muut tiedot

---

10. STABIILISUUS JA REAKTIIVISUUS

10.1 Vältettävät olosuhteet

10.2 Vältettävät materiaalit

10.3 Haitalliset hajoamistuotteet

---

11. TERVEYSVAIKUTUKSIIN LIITTYVÄT TIEDOT

11.1 Välitön myrkyllisyys

11.2 Ärsyttävyys ja syövyttävyys

11.3 Herkistyminen

11.4 Subakuutti, subkrooninen ja pitkäaikainen myrkyllisyys

11.5 Kokemusperäinen tieto vaikutuksista ihmisiin

11.6 Muut terveysvaikutuksiin liittyvät tiedot

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

---

12. TIEDOT KEMIKAALIN VAARALLISUUDESTA YMPÄRISTÖLLE

12.1 Pysyvyys ympäristössä

12.1.1 Biologinen hajoavuus

12.1.2 Kemiallinen hajoavuus

12.2 Kertyvyys eliöihin

12.3 Kulkeutuminen ympäristössä

12.4 Myrkyllisyys eliöille   a) vesieliöille
b) muille eliöille

---

13. JÄTTEIDEN KÄSITTELY

---

14. KULJETUSTIEDOT

14.1 YK-numero

14.2 Pakkausryhmä

14.3 Maakuljetukset

14.3.1 Kuljetusluokka

14.3.2 Vaaran tunnusnumero

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

14.3.3 Rahtikirjan mukainen nimitys

14.3.4 Muita tietoja

14.4 Merikuljetukset

14.4.1 IMDG-luokka

14.4.2 Oikea tekninen nimi

14.4.3 Muita tietoja

14.5 Ilmakuljetukset

14.5.1 ICAO / IATA-luokka

14.5.2 Oikea tekninen nimi

14.5.3 Muita tietoja

---

15. KEMIKAALEJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

15.1 Varoitusetiketin tietoja

15.1.1 Valmisteen varoitusmerkin kirjaintunnus ja varoitusmerkin nimi

15.1.2 Varoitusetikettiin merkittävien aineosien nimet

KÄYTTÖTURVALLISUUSTIEDOTE

Päiväys:

Edellinen päiväys:

15.1.3 R-lausekkeet

15.1.4 S-lausekkeet

---

16. MUUT TIEDOT

16.1 Käyttötarkoitus

16.1.1 Sanallisesti ilmoitettuna

16.1.2 Käyttötarkoituskoodit

TOL1 KT1

TOL2 KT2

TOL3 KT3

TOL4 KT4

16.2 Käyttöohjeet

16.3 Lisätietoja antaa

16.4 Tietolähteet, joita on käytetty ilmoituksen laadinnassa

TYÖSUOJELUN TOIMINTAOHJELMA

Ajalle: 01.01.2004 - 31.12.2005

Työnantajan nimi ja osoite:

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari
PL 4 / Linnankatu 18 A 6
87101 Kajaani

Työnantajan edustaja:

Toimitusjohtaja Martti Böhm

Työpaikan työsuojeluhenkilöt:

Työsuojelupäällikkö: Hannu Mustonen
Työsuojeluvaltuutettu: Markku Heikkinen
I Varavaltuutettu: Marketta Paasi
II Varavaltuutettu: Maria Väisänen

Työsuojelutoimikunta:

Työnantajan edustajana: Hannu Mustonen
Konttoritoimihenkilöiden edustaja: Maria Väisänen
Siivoojien edustaja: Marketta Paasi
Huoltohenkilöstön edustaja: Markku Heikkinen
Kokouksia on järjestettävä kerran neljännesvuodessa

YLEISTÄ

Työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojelutoimikunnan henkilökunnan jäsenien toimikausi päättyy 31.12.2005. Uudet vaalit tulee järjestää marras- joulukuussa 2005. Laaditaan **toimintasuunnitelma**, jossa käsitellään toimintaohjelmassa esitettyjä asioita. Työsuojeluvastuu työpaikoilla määräytyy työtehtävien ja toimivaltuuksien mukaan.

Työsuojelun toiminta-ajatus:

Ylläpitää terveellisiä työolosuhteita työpaikalla.

Tehdä ennaltaehkäisevää työtä mahdollisten työtapaturmariskien pienentämiseksi.

TAVOITTEET

Hyvin työkykyinen ja motivoitunut henkilöstö.

Turvalliset ja terveelliset työolot.

YHTEYDET MUIHIN TOIMINTOIHIN

Työsuojelu liittyy kiinteänä osana yrityksen ja henkilökunnan jatkuvaa kanssakäymiseen työolosuhteiden ylläpitämiseksi ajanmukaisella ja terveellisellä tasolla. Myös työntekijöiden velvollisuudet on huomioitava.

1 TYÖTERVEYSHUOLTO JA SISÄLTÖ

Työterveyshoidon järjestäjä: Kajaanin Lääkäripalvelu

Työterveyslääkäri: Lasse Karjalainen

Työterveyshoitaja: Anita Härkönen

- 1.1 Työterveyshuollon toimintasuunnitelman sisältö tarkistetaan.
Työpaikkaselvitys tehdään tarvittaessa viimeisin tehty 23.02.2000.
Terveystarkastukset määrääjoin koko henkilökunnan osalta.
Työkykyä ylläpitävä toiminta: Kuntotestit vuosittain.

2 TYÖOLOJEN JA TOIMINNAN KUVAAMINEN (riskien arviointi)

Onko työssä, työoloissa, työtoiminnassa ja työyhteisön sosiaalisessa toimivuudessa turvallisuutta ja terveyttä ja työn tuottavuutta alentavia tekijöitä sekä työkustannuksia, sairaus ja muita poissaoloja nostavia tekijöitä. Yrityksen sisäisten turvallisuusohjeiden kehittäminen.

- 2.1 Miten tapaturma- ja terveysriskit poistetaan tai vähennetään?
- 2.2 Terveysvaaran ehkäiseminen fyysisessä ylikuormituksessa.
Painotetaan apuvälineiden käyttöä taakkojen noston yhteydessä.
- 2.3 Terveysvaaran ehkäiseminen henkisessä ylikuormituksessa.
Tiedottaminen käyttäytymismalleista ongelmatilanteiden varalle ja laaditaan tarvittaessa ohjeistus ko. tehtävään.
- 2.4 Työyhteisön sosiaalinen työkyky.
Työilmapiirikysely tehty 19.5.2000 kehitystyön pohjana.

3 KEMIALLISET TAPATURMA- JA TERVEYSVAARAT

- 3.1 Kemiallisen tapaturma- ja terveysvaarojen ehkäiseminen. Henkilökohtaisten suojavälineiden käyttö kemiallisten aineiden käsittelyn yhteydessä.

4 TUOTETURVALLISUUDEN SEURAAMINEN

Vanhoista ja uusista aineista laitetaan tuoteturvallisuus selosteet käyttöpaikalle.

Tiedot toimistolle kemiallisten aineiden luettelo.

5 TUOTANNOLLINEN KEHITTÄMINEN

Vaaratilanteiden huomioiminen.

Palvelujen sujumisen seuranta.

6 TOIMINNALLINEN KEHITTÄMINEN

Tiedottaminen, oman työn arviointi, aloitekilpailut, koulutus.

7 TYÖN OPETUS JA OHJAUS

Työhön perehdyttäminen ohjeistetaan.

Lyhyissä työsuhteissa (kesäharjoittelija, kurssilainen) erikseen nimetty tukihenkilö ohjaa työntekoa.

8 ENSIAPU JA -KOULUTUS

Kartoitetaan ensiapukoulutuksen tarve työterveyshuollon kautta. Työsuojelu- ja muuta ammattitaitoa ylläpitävää koulutusta järjestetään tarpeen mukaan.

9 TOIMINTAOHJELMAN SEURANTA JA YLLÄPITO

- 9.1 Seurataan yrityksen henkilöstön työkykyä ja –taitoa.
Asukastyytyväisyys kyselyt, toimenpiteet.
Toimintakauden lopussa kysely.
- 9.2 Seurataan työyhteisön toimivuuden ja tuotannon kehittymistä toimintakauden lopussa.
- 9.3 Arvioidaan ohjelman toteutumista toimikunnan kokouksissa.
Seurataan onko tulos tavoitteiden ja odotusten mukainen.

Kajaani 19.3.2004

Työnantajan edustaja

Työsuojeluvaltuutettu

Tj Martti Böhm

Markku Heikkinen

TYÖSUOJELUN TOIMINTASUUNNITELMA

Työsuojelutoimikunta

- Yksi kokous / neljännesvuosi.
- Toimintaohjelman seuranta kuuluu työsuojelutoimikunnalle.
- Toimintaohjelmassa kerrottu toimikuntaan kuuluvien henkilöiden nimet.

Työpaikkaselvitykset

- Työolojen selvittäminen: toimistotyöt, huoltomiehen työt, siivoojan työt, esimiestyöt. **Työpaikkaselvitykset tehdään 30.5.2004 mennessä.** Selvitykseen osallistuu MB, HM, AH. MH. MP. MV.
- Työhön perehdyttämissuunnitelma laaditaan mahdollisimman pian.

Tiedottaminen

- Ilmoitustaulut, s-posti, lehdet, oppaiden jako ja lisäksi huoltopalaverit / toimistopalaverit noin kuukausittain.

Koulutus

- Paloturvallisuus ks. k. koulutuksia, työsuojelu, ensiapu ks. k. koulutuksia, turvallisuus ks. k. koulutuksia, sähköturvallisuus. Ensiapukoulutuksen saaneet selvitetään ja tarvittaessa sovitaan työterveyshuollon kanssa lisäkoulutuksista.

Sisäiset työsuojelutarkastukset

- Todettiin, että on hyvä tehdä 2 kertaa vuodessa.

Työntekijöiden vastuu

- Tarkkailla työympäristöä, tiedottaminen epäkohdista, huolehtia omalta osin toimintaohjeiden noudattamisesta ja huolehtia tarvittavien turvavälineiden ja suojavälineiden käytöstä. Tarkkailla Pietarilla käytettävien ns. alihankkijoiden työturvallisuusasioiden noudattamista.

Työkykyä ylläpitävä toiminta

- Työterveyshuolto, terveys tarkastukset: työterveyshuolto kutsuu omalta osin tarkastuksiin, ja samalla seuraavat työntekijöiden kuntoa.
- Työkykyä parantavia asioita: erilaiset harrastukset, työnantajan puolelta mahdollisia: keilailu, kuntosali, uimahalli.
- Työkykyyn vaikutta myös esim. johtamiskulttuuri, ergonomiset työasennot / työpaikat, yhteiset toiminnot työntekijöiden kesken.

Väkivallan uhka

- Vaaratilanteiden **kartoitus** eri työtehtävien osalta, tehdään mahdollisimman pian.
- Hälytysasiat ohjeistettava heti ja laitteiden toiminta opastettava kaikille työntekijöille joilla niitä on.

Turvavälineet

- Turvavaljaat / kattotyöt.
- Sumuttimet: käyttäjät ja luvat **kartoitettava**.
- Käyttöohjeet, toimintaohjeet.
- Henkilökohtaiset suojavälineet, käytettävä tarvittaessa ja jos on puutteita, ilmoitettava esimiehelle.
- Korinostimet: tarkastettava , että on vuositarkastukset tehty ko. laitteelle ennen työhön ryhtymistä.

Turvallisuussuunnitelma

- **Tehdään** mahdollisimman pian koskien toimistoa, huoltoa ja kunnossapitoa.

Henkinen hyvinvointi

- Kartoitus, selvitykset / kyselyt.
- Työterveyshuolto tekee kyselyn normaali tarkastuksien yhteydessä.
- On työnantajan voimavara.

Paloturvallisuus

- Alkusammutus ks. k koulutuksia, turvallisuustiedote on jaettava asuk-
kaille huhtikuun aikana, tulityöluvat: antaa Eero Keränen, varamiehenä
toimii ? / jälkivartiointi sovittava samalla.
- Käsiammuttimet kaikissa tukikohdissa, päivystysautossa ja toimistolla,
lisäksi vielä eri kiinteistöissä (on luettelo).

Läheltä piti tilanteet

- Tilanteista pidetään rekisteriä, tilanteiden seuranta kiinteistöhallinta-
ohjelman kautta, kirjataan merkille "läheltä piti", kiinteistöksi valitaan
silloin koodilla 080 erityisasunnot.
- Tapaturmailmoitukset toimitettava työsuojelupäällikölle, käsitellään
työsuojelutoimikunnassa.

Tapaturmien tutkiminen

- Ilmoitukset työsuojelupiiriin ja tarvittaessa poliisille, tutkintatapahtumat
hoitaa MB, työsuojeluvaltuutetut ja HM.

Kemikaalien kartoitus

- Käyttöturvatieotteet, luettelointi menossa, tiedotteet aineiden valmista-
jilta hankittava käyttöpaikkoihin.
- Tiedot työterveyshuoltoon AH:lle.

Ensiapuvalmius

- Koulutus ks. k koulutuksia, ensiapupisteet laitettu kaikkiin tukikohtiin ja
toimistolle.
- Ks. k koulutus.

Kuntotestit

- Työterveyshuolto hoitaa tarvittaessa.

Kehittäminen

- Aloitteille laatikko Koulukuja 2, aktiivisuutta asioihin pyritään lisäämään.

Seuranta

- Suunnitelman toteutumista seurataan työsuojelutoimikunnan kokouksissa.

Päiväys

Kajaani 19.3.2004

Hannu Mustonen
Työsuojelupäällikkö

Martti Böhm
Toimitusjohtaja

Jakelu

- Kaikki työntekijät.

SELVITYS HANKALASTA
ASIAKASPALVELU-
TILANTEESTA

Lähestyessäsi aggressiivista asiakasta, on hyvä muistaa seuraavat asiat.

- Ota aina työkaveri mukaan tilanteeseen, -henkinen ylivoima.
- Kerro aggressiivisesta asiakkaasta työkavereille ja pyydä heitä seuraamaan tilannetta ja tarvittaessa hälyttämään poliisi tai vahtimestari paikalle.
- Älä sijoitu siten, että olet asiakkaan ja ulosmenotien välissä, älä estä poistumista.
- Säilytä etäisyys noin 2,5 - 3 metriä asiakkaasta, näin säilytät mahdollisuuden väistää yllätyshyökkäys.
- Älä sijoitu rintamasuunnassa asiakkaaseen nähden, vaan ole sivuttain mahdollisuuksien mukaan. Näin pystyt paremmin väistämään mahdolliseen hyökkäykseen.
- Pyri pitämään välissä luonnollisia esteitä.
- Pidä kädet näkyvillä, ei taskuissa, osoita ettei sinulla ole esineitä tai vastaavaa hallussasi.
- Säilytä rauhallisuutesi, vedä rauhallisesti henkeä syvään.
- Älä provosoi tai tule itse provosoiduksi.
- Anna asiakkaan ensin purkaa paineensa ja lähde vasta sitten suorittamaan toimintoja.
- Älä ryhdy väittelemään, väittely vain lisää taisteluvirettä, pidä päättämäsi linja asian hoitamisen suhteen.
- Muista, että tilanne on usein liian lyhyt asiakkaan rauhoittamiseksi, älä siis vaadi asiakkaalta tai itseltäsi liikoja.
- Älä ota kritiikkiä ja arvostelua vastaan henkilökohtaisesti vaan muista, että olet työpaikkasi edustaja.
- Kuuntele ja myötäile sekä samalla, ohjaa asiakasta näyttämällä selkeitä käsimerkkejä ulosmenosuuntaan.

SELVITYS HANKALASTA
ASIAKASPALVELU-
TILANTEESTA

- Seuraa poistumista takana kulkien, älä anna turhia kommentteja, asiakkaan pysähtyessä näytä poistumissuuntaa selkeästi ja pyydä jatkamaan matkaa.
- Mikäli henkilö ei ole yhteistyöhaluinen ja ryhtyy väkivaltaiseksi, poistu paikalta ja odota poliisin tai vahtimestarin saapumista paikalle.

SELVITYS HÄTÄTILANTEESTA

Toiminta hätätilanteessa

Seuraavassa on esitetty muistilista ja tärkeät puhelinnumerot hätäilmoitusta tekeväälle henkilölle.

Soittaessasi hätäpuhelua, muista seuraavat asiat.

- Kuka olet?
- Mistä soitat?
- Mitä on tapahtunut?
- Missä on tapahtunut?
- Onko ihmisiä vaarassa?
- Vastaa kysymyksiin lyhyesti!
- Älä katkaise puhelua ennen kuin saat luvat!

Tärkeitä numeroita ovat seuraavat.

• Yleinen hälytysnumero	112
• Palohälytys	112
• Sairaankuljetus	112
• Poliisin hälytysnumero	10022

Huolehdi aina, että edellä mainitut numerot ovat oikeat!

SELVITYS RYÖSTÖTILANTEESTA

Toiminta ryöstötilanteessa

Ryöstötilanteen sattuessa on syytä muistaa seuraavat asiat.

- Älä vaaranna henkeäsi.
- Jos ryöstäjä uhkaa aseella tai pitää hallussaan aseiden näköistä esinettä, tai kertoo pitävänsä asetta piilossa, suhtaudu aina aseeseen sillä vakavuudella, että ryöstäjällä on sellainen ja se on oikea.
- Hengitä syvään ja pyri olemaan rauhallinen.
- Jos ryöstäjä antaa uhkauskirjeen, pyri siirtämään se itsellesi ja pudottamaan omalle puolellesi jalkoihin.
- Tottele käskyjä, älä mielistele tai vastustele, ne saattavat aiheuttaa aggressiivisen purkauksen ryöstäjässä. Näin pystyt käyttämään hälytintä helpommin.
- Älä anna ryöstäjälle enempää kuin hän vaatii, Mikäli kassassa on merkittyjä seteleitä, pyri sujauttamaan ne mukaan.
- Yritä hidastella tilanteessa järkevien mahdollisuuksien mukaan. Hidastelun tarkoituksena on saada enemmän aikaa tuntomerkkien ottamiseen ryöstäjästä.
- Pyri itse huomioimaan ryöstäjästä puhetapa ja ase. Jos ryöstäjiä on useita, ota hyvät tuntomerkit yhdestä ryöstäjästä. Älä edes yritä ottaa tuntomerkkejä kaikista.
- Suorita hälytys vasta ollessasi täysin varma, ettei hälytyksestä aiheudu vaaraa muille paikalla olijoille. Turvallisinta on hälyttää vasta sitten, kun ryöstäjä on poistunut paikalta. Hälytyksen voi tietysti suorittaa jo nähdessään ulkona olevan ryöstäjän suuntaavan kohteeseen. Samoin on turvallista tehdä hälytys ryöstön aikana täysin toisesta tilasta, jonne ryöstäjällä ei ole näköyhteyttä.

SELVITYS RYÖSTÖTILANTEESTA

- Seuraa ryöstäjän / ryöstäjien pakoa niin kauas, kuin mahdollista.
- Älä lähde ulos seuraamaan, vaan pyri sisältä käsin selvittämään pakosuunta, kulkuväline, rekisterinumero, apureiden lukumäärä.
- Paikka suljetaan, asiakkaille ei ilmoiteta ryöstön tapahtuneen vaan kerrotaan esim. olevan vakava sprinklerivahinko, jonka johdosta paikka suljetaan.
- Eristetään ryöstön tapahtumapaikka. Suojataan alue jossa ryöstäjä on oleillut ja kulkenut. Käytä erilaisia tavaroita alueen eristämiseen.
- Täytetään itsenäisesti tuntomerkit kaavake. Ei keskustelua tai ryhmätöitä, vaan jokainen huolehtii täyttämisestä itsenäisesti.
- Paikalla olleita asiakkaita pyydetään jäämään todistajiksi, jos jollakin on kiire, pyydetään nimi puhelinnumero ja osoite myöhemmää poliisin toimesta tapahtuvaa yhteydenottoa varten.
- Muista salassapitovelvollisuus. Ei keskustelua ulkopuolisten kanssa tapahtuneesta. Ryöstöstä informoi lehdistöä poliisi ja yhtiönjohto.
- Ryhdy jälkihoidollisiin toimenpiteisiin -jälkihoidosta ohje erikseen.

SELVITYS VÄKIVALTA- JA
UHKATILANTEESTA
TUNTOMERKIT

Sukupuoli:

Mies _____

Nainen _____

Ikä _____

Pituus _____

Vartalo:

Hoikka _____

Normaali _____

Tanakka _____

Lihava _____

Hiukset:

(väri / tyyli) _____

Parta _____

Viikset _____

Kasvot:

(muoto / erikoisuudet) _____

Silmät _____ Silmälasit _____

Ihonväri _____

Kädet:

(oikea / vasenkätinen ym.) _____

Korut _____

Arvet / Tatuoinnit _____

Muuta _____

SELVITYS VÄKIVALTA- JA
UHKATILANTEESTA
TUNTOMERKIT

Erityistä:

Hattu: (väri / tyyppi)

_____

Takki:

_____

Paita:

_____

Pusero:

_____

Solmio:

_____

Kantamukset:

_____

Ase:

_____

Housut:

_____

Jalkineet:

_____

Mitä epäilty sanoi?

_____

_____

_____

Puhetapa _____

Liikkuminen:

Suunta _____

Liikkumisen tapa:

Jalkaisin _____

Pyörällä _____

Autolla _____

Ajoneuvo / Malli:

Henkilöauto _____

Pakettiauto _____

Muu, mikä? _____

SELVITYS VÄKIVALTA- JA
UHKATILANTEESTA
TUNTOMERKIT

Muut tiedot ajoneuvosta:

Rekisterinumero _____

Merkki _____

Väri _____

Lommot _____

Tarrat _____

Rikoksen tapahtuttua tai epäilyttävissä tapauksissa

OTA YHTEYS POLIISIIN

POLIISIN HÄTÄNUMERO 10022

SELVITYS MURTOTILANTEESTA

Toiminta murron jälkeen

Kun toteat murron tapahtuneen.

- Ilmoita välittömästi poliisille, esimiehellesi ja vartioimisliikkeelle.
- Älä koske murtomiesten välineisiin, mikäli niitä on jäänyt rikospaikalle.
- Älä siivoa murron jälkiä.
- Eristä murtopaikka käyttäen esim. narua, lavoja, lautoja tai kirjoita varoituskyltti.
- Kirjaa tapahtumaan liittyvät havaintosi seuraavien tietojen pohjalta.
  - Paikalla havaitut ihmiset (myös ennen murtoa).
  - Mahdolliset todistajat.
  - Paikalla todetut kulkuneuvot (merkki, malli, rek.nro).
  - Paikalla todetut ja tapahtumaan liittyvät jäljet, jätökset yms.
  - Jos olet tehnyt havaintoja henkilöistä, täytä tuntomerkkikaavake.
  - Muista salassapitovelvollisuus - älä kerro ulkopuolisille seuraavia tietoja.
    - Turvallisuusjärjestelyt.
    - Varastetun omaisuuden määrä.
    - Muita havaintojasi.

Esimiehesi ja poliisi huolehtivat lausuntojen antamisesta!

SELVITYS MURTOTILANTEESTA

Muistilista ryöstöjen ja sieppauksien ennaltaehkäisyä varten.

1. Seuraa tapahtumia työpaikalla ja ympäristössä työpäivän aikana.
2. Kiinnitä huomio henkilöiden poikkeavaan käyttäytymiseen, tuntemattomiin henkilöihin, jotka tekevät mitätöntä asiaa, henkilöiden toistuviin näennäisesti turhiin käynteihin.
3. Havaitse mahdollinen ulkopuolinen tarkkailu erityisesti sulkemis- ja avaamisaikoihin.
4. Pidä esillä työpisteessä vain välttämätön rahamäärä. Pidä aina työpisteen rahat turvalippaassa tai kassakoneessa, mikäli mahdollista.
5. Älä pidä rahoja ulkopuolisten nähtävillä.
6. Huolehdi siitä, ettei tilapäisen poistumisen aikana kassalta saada siepattua rahaa. Lukitse kassa ja tila aina poistuessasi paikalta.
7. Älä paljasta ulkopuolisille yrityksen rahankäsittelyyn, rahamääriin tai turvallisuuteen liittyviä asioita.

SELVITYS POMMIUHKAUS- TILANTEESTA

Toiminta pommiuhkaustilanteessa

Tämä toimintaohje on tarkoitettu puhelimitse tapahtuvaan pommiuhkaukseen.

- OLE RAUHALLINEN !
- OLE YSTÄVÄLLINEN !
- ÄLÄ KESKEYTÄ HENKILÖÄ, JOKA SOITTAA !
- YRITÄ YLLÄPITÄÄ PUHELUA !

KYSY

- MILLOIN pommi räjähtää? _____
- MITÄ ainetta se on? _____
- MISSÄ se on? _____
- MIKSI se on talossa? _____
- MINKÄ NÄKÖINEN se on? _____

Pommiuhkauksen tekijän henkilöllisyys:

mies___nainen___poika___tyttö___

Pommiuhkauksen tekijän ääni:

korkea___kimeä___hiljainen___heikko___matala___selkeä___sopertava___
pehmeä___miellyttävä___

Pommiuhkauksen tekijän puhe:

nopeaa___hidasta___huolellista___selvää___vääristynyttä___sopottavaa___
änkyttävää___kiroilevaa___

SELVITYS POMMIUHKAUS-
TILANTEESTA

Pommiuhkauksen tekijän murre:

paikallinen___ vieras korostus___ muu___

Pommiuhkauksen tekijän asenne:

rauhallinen___ kiihtynyt___

Taustaaani:

koneiden melu___ katuliikenne___ musiikkia___ ihmisääniä___
sekalaista___ mitä? _____

- Lopuksi pyri kysymään soittajalta: Anteeksi, kuka soittaa?
- Uhkauksen jälkeen ÄLÄ sulje puhelinta vaan jätä linja auki. Soita toista puhelinta käyttäen, tai ota muuten yhteys poliisiin, esimieheen tai turvallisuushenkilöstöön.
- Poliisiviranomaisen ohjeiden mukaisesti lopetetaan päivittäinen toiminta.
- Ryhdytään suojelusuunnitelman mukaiseen evakuointiin.
- Mikäli vaihteesta on nähtävillä soittajan puhelinnumero, kirjoita numero paperille.

Nimi:_____Päivämäärä:_____

Aika:_____

SELVITYS PÄIVYSTYSTOIMINNASTA

Toiminta päivystystilanteessa

- Avaimet otetaan kassakaapista ennen kohteeseen menoa ja varmistetaan, että lähistöllä ei ole muita ihmisiä.
- Päivystysautoa ei ajeta asunnon / porrashuoneen eteen, vaan auto jätetään vähän kauemmaksi kohteesta ja lukitaan.
- Pimeällä liikuttaessa on otettava valaisin mukaan autosta poistuttaessa ja huolehdittava siitä, että valaisimessa on virtaa.
- Tarvittaessa on käytettävä suojakäsineitä.
- Ns. erityisasuntoihin ei saa mennä yksin, vaan on otettava yhteys vartiointiliikkeeseen.
- Mikäli epäillään, että asunnossa on vaarallista käydä, niin on otettava yhteys poliisiin tai vartiointiliikkeeseen.
- Päivystysautossa ei saa tupakoida.
- Auto on muutenkin pidettävä siistinä ja tarvittaessa käytettävä pesussa.
- Mikäli autosta otetaan tarvikkeita, niin on huolehdittava myös lisäyksistä.
- Auton huollosta on huolehdittava.
- Päivystäjälle kuuluu lisäksi ns. osakehuoneistojen pienet korjaukset ja asuntojen tarkistukset.

PIETARIN PUUTTEELLISET, KEHITETTÄVÄT JA YLLÄPIDETTÄVÄT TURVALLISUUSKOHTEET

Turvallisuuskohde	Toiminta / korjausehdotus
Lakien saattaminen kaikkien tietoon	Palaverit, perehdyttämisjakso, insinööritö
Työntekijöiden perehdyttäminen turvallisuusasioihin	Kirjalliset ohjeet, ulkopuoliset kouluttajat, perehdyttämisjakso, insinööritö
Töiden ulkoistaminen	Pienurakkasopimusten tekeminen
Ilmoittaminen koneissa ja laitteissa ilmenneistä vioista	Ylläpito, kehittäminen
Katoilla työskentely	Valvonta, turvavälineiden käyttäminen
Yhteistoiminta	Palaverit, ylläpito, kehittäminen
Kehityskeskustelut	Ylläpito, työnantajan raportti keskustelusta
Työturvallisuuskurssit	Järjestäminen, työturvallisuuskorttikoulutus
Peililasit toimistohuoneiden oviin	Kehitys
Asukkaan turvallisuusohjeet	Asettaminen nähtäville jatkossakin, kehittäminen
Paloturvallisuuden hallinta	Koulutus, tulityökorttien uusiminen määräajoin
Paloturvallisuusvälineiden merkintä	Merkkien lisääminen
Ensiaputaitojen ylläpito	Koulutus, ensiapukortit

Turvallisuuskohde	Toiminta / korjausehdotus
Kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet	Ylläpito, kehittäminen
Kemikaalien käyttö	Käytetään saman tuoteperheen tuotteita
Työpaikkaselvitykset	Ylläpito, kehittäminen
Työsuojelun toimintaohjelma ja -toimintasuunnitelma	Ylläpito, kehittäminen
Toimistohuoneiden ergonomisuus	Työterveyshuollon ohjaamana, ylläpito, kehittäminen
Toimistohuoneiden valaistus	Häikäisyn poistaminen, toimistohuoneiden järjestyksen muuttaminen
Ilmanvaihdon riittävyys	Ilmanvaihtolaitteiden säätö, suodattimien puhdistus
Asiakaspalvelu työajan päätyttyä	Kaksi henkilöä jää töihin
Asiakkaan jääminen toimistolle työajan päätyttyä	Vartiointiliikkeen vartijan tarkistuskierros
Häätötoimitukset	Ei suoriteta yksin
Vaarallisten asiakkaiden tunnistaminen	Kehitys
Vaarallisen asiakkaan palvelu	Ei palvella yksin
Hätäpoistumisteiden rakentaminen toimistohuoneisiin	Kehitys

Turvallisuuskohde	Toiminta / korjausehdotus
Huumautuneen tai päihtyneen asiakkaan palvelu	Ei palvelu, palvelu silloin kun asiakas on selvänä
Asukkaille informoiminen turvallisuusasioihin liittyvistä toimintatavoista	Kehittäminen, ylläpito
Lasten leikkivälineiden tarkistaminen kiinteistöissä	Ylläpito, huolto
Tyky-toiminta	Kehittäminen, ylläpito, yhdessä työterveys-huollon kanssa
Liikunta-aktiviteettien järjestäminen	Ylläpito, aikataulujen huomioiminen
Henkisen ja fyysisen työkyvyn vammat	Ulkopuolisen ammattiavun käyttäminen
Työturvallisuusasiakirjan laatiminen rakennustyömaille	Ylläpito, kehittäminen
TR-mittaukset	Tulokset pyydettävä nähtäväksi, huonoihin tuloksiin puuttuminen